

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kristýna Šedá

**Konstitutivní zápisy svěrenských fondů a zveřejňování statutů
jako opatření proti praní špinavých peněz**

Diplomová práce

Olomouc 2016

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Konstitutivní zápisy svěrenských fondů a zveřejňování statutů jako opatření proti praní špinavých peněz*“ vypracovala samostatně a citovala všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. dubna 2016

.....

Kristýna Šedá

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu JUDr. Milanovi Hulmákovi, Ph.D., za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracovávání této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Svěřenský fond.....	8
1.1 Charakteristika trustu.....	8
1.2 Historie trustu.....	8
1.2.1 Fideikomis.....	9
1.2.2 Fiducie	10
1.2.3 Anglosaský trust.....	11
2 Trust a transplantace do kontinentálních právních řádů.....	13
2.1 Překážky přijímání trustu do kontinentálních právních úprav	13
3 Mezinárodní a komunitární právo.....	15
3.1 Haagská úmluva o právu uplatnitelném pro trusty a jejich uznávání	16
3.1.1 Česká republika a zákon o mezinárodním právu soukromém	17
3.1.2 Italský trust.....	19
3.2 Směrnice o boji proti praní špinavých peněz	20
4 Obavy ze zneužívání trustů	24
5 Registrace ve vybraných právních rádech.....	25
5.1 Lichtenštejnsko	25
5.2 Jihoafrická republika	26
5.3 Skotsko.....	26
5.4 Francie.....	27
5.5 Québec.....	27
6 Právní úprava v České republice	29
6.1 Anonymní majetek	29
6.1.1 Vznik, zánik a statut svěřenského fondu	30
6.1.2 Daňové aspekty	32
6.2 Kritika dosavadní právní úpravy	33
6.2.1 Konstitutivní zápis svěřenských fondů a zveřejňování statutů jako opatření proti praní špinavých peněz	34
6.2.2 Ostatní opatření proti praní špinavých peněz.....	38
7 Svěřenský fond jako právnická osoba.....	40
Závěr.....	42
Seznam použité literatury.....	44
Shrnutí	50
Summary.....	51
Klíčová slova /Key words.....	52

Seznam použitých zkratk

OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
Novela OZ	Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb. o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Sněmovní tisk číslo 642 (7. volební období)
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015
Haagská úmluva	Haagská úmluva o právu uplatitelném na trusty a jejich uznávání Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and Their Recognition
CCQ	Quebecký občanský zákoník
ZMPS	zákon č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
Use	Use of land
UNIDROM	International Institute Forthe Unification of Private law
FATF	Financial Action Task Force

Úvod

Ve své diplomové práci bych se ráda zabývala institutem svěřenského fondu, přesněji konstitutivními zápisy těchto fondů a zveřejňováním jejich statutů jako opatření proti praní špinavých peněz. Institut svěřenského fondu byl zaveden do našeho právního řádu zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem s účinností od 1. 1. 2014 (dále OZ) v rámci tzv. rekodifikace soukromého práva. Zákonodárci především chtěli zatraktivnit český právní řád zahraničním investorům a zároveň dát lidem možnost správy rodinného majetku, soukromých investic atd.¹ Začlenění fondu do českého právního řádu vyvolal velkou vlnu kritiky a bouřlivé diskuze odborné i laické veřejnosti. Největším trnem v oku kritiků je skutečnost, že fond je oddělené a nezávislé jmění, které nemá svého vlastníka. Vzniká vyčleněním vlastnictví majetku zakladatele a tento majetek je pak spravován svěřenským správcem, ale není vlastnictvím ani zakladatele, ani správce². S touto skutečností se pak spojují obavy v podobě zneužívání fondů pro účely praní špinavých peněz, daňové úniky či korupci, a to především z důvodu anonymity a nízké míry veřejnoprávního dohledu nad těmito fondy. Dokonce se objevily návrhy na zrušení svěřenského fondu, ty se nakonec neprosadily a svěřenské fondy nám v právním řádu zůstaly.³ Avšak do budoucna se plánují jejich legislativní změny. Změny se mají týkat především evidence těchto fondů. Chystaná novela OZ sněmovní tisk číslo 642 (7. volební období) (dále novela OZ) také počítá s tím, že fondy budou vznikat až zápisem do veřejného rejstříku. Fondy budou vznikat stejně jako právnická osoba, i když se v našem právním řádu za právnickou osobu nepovažují. Novela OZ totiž reflektuje novou směrnici Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015 (dále směrnice). V této souvislosti vyvstává řada otázek, jestli je vůbec potřeba, abychom předcházeli tomuto údajnému zneužívání? Zda je potřeba, aby vznikaly národní registry fondů? A když už takové registry vzniknou, zda budou účinné jako opatření proti praní špinavých peněz?

¹ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. s. 580.

²ČELADNÍK, Filip. *Svěřenský fond jako výsledek českého pokusu o právní transplantaci trustu: Zklamání jako dítě očekávání?* [online]. [cit. 3. 4. 2016.]. Dostupné na: <http://www.celadnik.com/sverensky_fond>.

³KLANG, Mikuláš. *Svěřenské fondy se neosvědčily, novela je plánuje zrušit* [online]. Aktuálně.cz, 11. května 2014 [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné na: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/sverenske-fondy-se-neosvedcily-novela-je-planuje-zrusit/r~6ca55ebed5f211e3a09e0025900fea04/>>.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola je věnována historickému hledisku a vývoji institutu trustu. Navazuje kapitola, která popisuje překážky transplantace institutu trustu do kontinentálních právních řádů. V další kapitole jsou popsány obavy, které s institutem trustu souvisí a odkud plyne strach právě ze zneužívání tohoto právního institutu. Navazující kapitola přibližuje mezinárodní a komunitární úpravu a zejména představuje novou směrnici. Pátá kapitola je věnována komparaci a porovnávání úpravy registrace ve vybraných právních systémech. Šestá kapitola souvisí s právní úpravou svěřenského fondu v České republice a novely OZ, která zavádí konstitutivní zápisy svěřenských fondů. V této kapitole je rozebírán problém anonymního majetku a kritika dosavadní právní úpravy a také ostatní prostředky, který by měly zabraňovat praní špinavých peněz. Poslední sedmá kapitola se zabývá konstitutivními zápisy svěřenského fondu a pojetí svěřenského fondu jako právnické osoby.

Za výzkumné metody byly zvoleny komparační a analytická metoda. Ze zdrojů ke své diplomové práci jsem čerpala jak z českých publikací a článků, tak zahraničních zdrojů.

1 Svěřenský fond

Svěřenský fond vychází z institutu trustu, což je institut, který pochází ze zemí s právním systémem common law. Svěřenský fond je v OZ příkladem fenoménu tzv. „právní transplantace“. Kontinentální právní systémy nemají dostatek dostupných nástrojů pro strukturování soukromého majetku a obecně pro oddělené jmění, proto se uchylují k těmto právním transplantátům.⁴ Zákodníci nejen v České republice, ale i v několika dalších zemích s kontinentálním právním řádem zavádí trust-like instituty, které představují trust jako právní uspořádání bez dvojího vlastnictví.⁵

1.1 Charakteristika trustu

Je problematické nalézt jednotnou definici trustu, proto se v literatuře o definici trustu vedou rozsáhlé diskuze. Institut trustu (v překladu „důvěra“) je forma správy cizího majetku a je nejčastěji charakterizována jako vztah mezi trustee (neboli správcem majetku) a beneficiáři (beneficiáři nebo osob oprávněných z trustu), přičemž správce drží a spravuje majetek a vykonává nad ním dohled ve prospěch beneficiáři.⁶ V tomto vztahu vystupuje i settlor (zakladatel). Základními znaky trustu je tedy to, že zakladatel trustu vyčlení část svého majetku, který převede na správce trustu. S vyčleněným majetkem už nebude zakladatel moci dál nakládat a vlastnická práva k majetku bude vykonávat správce nebo osoba, správcem pověřená.

1.2 Historie trustu

V dnešní době existuje několik možných teorií o tom, jak trust vlastně vznikl, popřípadě z jakých historických institutů se vyvíjel. Frederick Maitland se přiklání k závěrům, že předchůdcem trustu je institut zvaný „use of land“ (dále use)⁷. Další, jako například Avisheh Avini, dokonce pojednává celkem o čtyřech výchozích teoriích, které se týkají původu trustu.⁸ V současnosti se pohlíží na trust především jako na institut práva common law, avšak trusty nebo instituty podobné trustům se v nějaké formě vyskytovaly v různých dobách a na různých místech. Historický vývoj institutu trustu není přesně znám, proto i mnozí autoři měli na historii trustu odlišný pohled, který se odvíjel i od doby, ve které tvořili.

⁴SCHURR, Francesco. A. Lichtenštejnské Treuhanderschaft jako příklad fungujícího režimu trustu v oblasti občanského práva In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s.153.

⁵SANDOR, Istvan. *The Different Places and Roles of the Institution of the Trust in Business*, [online]. [cit. 3. 4. 2016.]. Dostupné na: <<http://www.wbiworldconpro.com/uploads/malaysia-conference-2015-february/management/1422955902.pdf>>.

⁶MOFFAT, Graham. *Trust law: Text and Materials*, Cambridge University Press, 2005, s. 3.

⁷FRENCH, Robert. Trust and Statutes. *Melbourne University Law Review*, 2015, roč. 2, s. 637.

⁸AVINI, Avisheh. The Origins of the Modern English Trust Revisited. *Tulane Law Review*, 1996, roč. 70, s. 1140.

Všechny tyto historické instituty, ze kterých se mohl trust vyvinout a kterými mohl být inspirován, mají společné prvek. Tímto prvkem je sociální potřeba převádět práva například k majetku na třetí osobu, a to z různých důvodů.

1.2.1 Fideikomis

Římská teorie vychází z podobnosti institutů římského práva fideicommissum neboli fideikomis⁹. Římské právo je neodmyslitelně spjato s kontinentálními právními systémy. Významně ovlivnilo celou Evropu. Tvzení, že se anglosaské právo vyvíjelo izolovaně od celé Evropy, se zdají být dnes už překonána.¹⁰ Proto můžeme spatřovat jistou podobnost mezi trustem a fideikomisem. Odpůrci římské teorie tvrdí, že tato podobnost je jen povrchní.¹¹ Fideikomis souvisí s úpravou a rozvojem dědického práva ve starém Římě. Původně byl fideikomis jen žádostí zůstavitele, která měla vést k tomu, aby dědic (fiduciář) splnil nějaké přání ve prospěch třetí osoby (fideikomisáře).¹² Touto „žádostí“ se římscí občané snažili uplatit své zájmy v oblasti předávání majetku. Vznikla jim tak možnost uplatnit svou vůli za svého života a rozhodnout, co se s jejich majetkem stane po smrti¹³. Jednou z největších výhod fideikomisu je neformálnost, možnost určit libovolné plnění a také možnost určit za fideikomisáře osobu, která by jinak nemohla být způsobilá nabývat dědictví od římského občana.¹⁴ V průběhu dalších let začal být institut fideikomisu velmi využíván, aby se předešlo problémům s tímto institutem,

bylo nutné fideikomis nějakým způsobem kodifikovat.¹⁵ Tato snaha byla dovršena v kodifikacích císaře Justiniana v 6. století našeho letopočtu.¹⁶

Mezi instituty trustu a fideikomisu lze spatřovat jistou podobnost zejména v jejich základní konstrukci. Zůstavitele ve fideikomisu bychom mohli přirovnat k zakladateli v trustu, fiduciáře, k správci svěřeného majetku a nakonec fideikomisáře k beneficiantovi, v jehož prospěch se má svěřený majetek použít.¹⁷ V těchto institutech nacházíme i dost rozdílných prvků a ani mezi autory nepanuje jasný názor o tom, jestli lze fideikomis pokládat za přímého předchůdce trustu či nikoliv.

⁹AVINI, Avisheh. The Origins of the Modern English Trust Revisited. *Tulane Law Review*, 1996, roč. 70, s. 1148.

¹⁰Vice VAN RHEE, C. H. Trusts, Trust-like Concepts and Ius Commune. *European Review of Private Law*, 2000, roč. 8, č. 3, s.453–462.

¹¹AVINI: The Origin..., s. 1148.

¹²BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1998, s. 56.

¹³BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenecké fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 1.

¹⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenecké fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 5.

¹⁵Tamtéž s. 5.

¹⁶Tamtéž s. 5.

¹⁷Tamtéž s. 111.

1.2.2 Fiducie

Fiducie jako institut římského práva je řazena do věcných práv k věci cizí. Sloužila jako záruka obligačních vztahů, ze kterých se později vyvinulo v zástavní právo. Fiducie je označována za tzv. věrnou ruku a její přesnější vyjádření je fiduciární převod vlastnického práva dohodnutý s věřitelem uskutečněný v jeho prospěch (fiducia cum creditore contracta pignoris iure).¹⁸ Fiducie zvyšuje věřitelovu jistotu, že jeho pohledávka bude uspokojena a poskytuje tedy další záruku, která má věcný ráz, protože je spojena s věcí.¹⁹

Fiducie je dohoda mezi fiduciantem a fiduciářem o převodu majetku fiducianta. Na fiduciáře bylo dohodou převedeno vlastnické právo k majetku mancipací nebo injurecesí. Fiduciář byl povinen užívat tento majetek v souladu s podmínkami uvedenými v dohodě a následně, převést vlastnické právo zpět na původního vlastníka.²⁰

Fiducie se dělí na dva typy, a to na fiducia cum amico (přátelská fiducie) a fiducia cum creditor (fiducie, která je typem zajišťovacího převodu práva). Fiducia cum amico sloužila především římskému občanovi, který se vydával na cestu za hranice a zajišťoval tak správu svého majetku. Fiducia cum creditor je právní vztah spočívající v tom, že fiduciář (věřitel) převáděl vlastnictví k movitému majetku zpět na fiducianta (dlužníka) až byl jeho dluh splacen.²¹

Původně byla fiducia pojímána jen jako závazek morální a teprve později se stala právně vynutitelná.²² K ochraně fiducianta sloužila žaloba actio fiduciaedirecta, která měla zajistit, aby fiduciář na něj převedl vlastnictví věci zpět, vydal veškerý prospěch z ní vytěžený a nahradil škodu.²³ Fiduciáři zase sloužila actio fiduciae contrario, s níž se mohl domáhat náhrady škody a náhrady nákladů učiněných na věc.²⁴

Institut fiducie není jen institutem římského práva, ale známe ji i ze současného práva. Současnou fiducii můžeme nalézt v německém právním systému pod institutem theuhand nebo také ve francouzském právním systému.²⁵

¹⁸KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 202 - 204.

¹⁹KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 202 - 204.

²⁰COOKE, Elizabeth. *Modern studies in Property Law*, Hart Publishing, 2003, s. 44.

²¹Tamtéž.

²²KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 202 - 204.

²³BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1998, s. 195.

²⁴Tamtéž.

²⁵COOKE, Elizabeth..... s. 44.

1.2.3 Anglosaský trust

Historie anglosaského práva předpokládá, že trust se vyvinul ze svého předchůdce, který je označován jako institut zvaný use. Use je středověký institut a mohli bychom ho považovat za první koncept trustu v náboženských křesťanských řádech.²⁶ Byl používán církví hned z několika důvodů. Ve středověkých řeholních řádech, jako byli např. Františkáni, se neumožňovalo, aby tito mniši vlastnili jakýkoliv majetek.²⁷ Ti tedy převáděli majetek na důvěryhodné osoby, aby jej spravovaly ve prospěch jejich řádu.²⁸ Dalším využitím use byla situace, kdy v období křížáckých výprav kolem 13. století bylo vlastnictví, zejména pozemkové, založeno na feudálním systému. Křížáčtí rytíři opouštěli svou zemi a měli starost, co bude s jejich majetky a pozemky v době, kdy se o ně nebudou moci sami postarat. Proto se rozhodli převést svůj majetek na správce (většinou na přítele), který měl za ně hospodařit, a tím zajistit rytířovu rodinu. Správce a rytíř se také dohodli, že až se rytíř vrátí, převede na něj majetek zpět. Vztah mezi rytířem a správcem byl budován na základě vzájemné důvěry a cti.²⁹ Institutem use se také obcházelo dědické právo, protože common law nedovoloval, aby půda byla předmětem závěti. Umírající, který držel půdu, převedl právo k pozemku na sousedy, přátele nebo právníky a ti se zavázali převést právo k pozemku na osoby, které umírající určil.³⁰ Tímto způsobem se obcházela platba feudálních poplatků a také pravidel, které common law určovalo pro dědění půdy.³¹

Common law začalo vznikat za vlády krále Jindřicha II. Bylo to právo, které se aplikovalo při rozhodování sporů královskými soudy. Nebylo to však typické hájení práva (feudální doba), ale základem pro rozhodnutí soudu byl tzn. writ, tedy královský příkaz, který v sobě obsahoval řešení problému. Tento způsob rozhodování však brzy přestal postačovat, protože zapříčiňoval spoustu nespravedlností. Lidé se začali obracet se svými problémy přímo na krále, který delegoval část svých pravomocí přímo na Lorda Chancelora. V důsledku toho vznikl pramen equity, který měl dotvářet systém common law podle zásad spravedlnosti a umožňoval lidem hájit své nároky, které nevycházely jen z práva.³²

Anglosaský trust se vyvíjel po dlouhá staletí, a to především ze soudní činnosti ekvitních soudů. Vlastnictví v trustu je proto historickým pozůstatkem v důsledku dvou soudních systémů

²⁶SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 263.

²⁷AVINI, Avisheh. The Origins of the Modern English Trust Revisited. *Tulane Law Review*, 1996, roč. 70, s. 1144

²⁸SVEJKOVSKÝ: *Správa.....*, s. 263.

²⁹BEDNAŘÍKOVÁ: *Svěřenské fondy ...*, s. 106.

³⁰KUKLÍK, Jan a Radim SELTENREICH. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vyd. Praha: Leges, 2011, s. 69.

³¹Tamtéž.

³²BEDNAŘÍKOVÁ: *Svěřenské fondy ...*, s. 101

a to dle common law a dle equity.³³ V literatuře se často objevuje pojem duální vlastnictví trustu. Touto dualitou se má na mysli dvojí pojmání vlastnictví. Vlastnictví trustu je rozděleno mezi správce, tedy právního vlastníka (legal ownership), a vlastnictví beneficianta ekvitalního (equitable ownership).³⁴ Z tohoto pojetí tedy vyplývá, že správci přísluší vlastnická práva k majetku v trustu dle pravidel common law a beneficiantovi dle pravidel equity. Pojímání vlastnictví v anglosaském trustu je často složité a pro právníky ze zemí kontinentálních právních řádů, které funguje na jiných principech než v systému common law a equity, často nepochopitelné. Důsledkem tohoto zásadního rozdílu je fakt, že nemůžeme systém trustu zcela inkorporovat do kontinentálních právních řádů bez jakýchkoliv změn. Právní systém common law rozeznává druhy trustů podle způsobu jejich vzniku.

Trusty můžeme dle způsobu jejich vzniku dělit do 3 základních kategorií. První kategorií je express trust (výslovný trust), který vzniká výslovným projevem vůle zakladatele o založení trustu. Dalším je constructive trust (konstruktivní trust), jenž se vytváří pomocí soudů, a tudíž nevzniká na vůli stran. Poslední kategorií je resulting trust (následný trust), který je v režimu soudu a vztahuje se na případy, kdy není jasně určena osoba, na kterou by měli být převedena práva. Z těchto druhů trustů v systému common law jediný výslovný trust se civilní jurisdikce snaží inkorporovat do svých systémů.³⁵

Když se zakládá anglosaský trust, není nutné, aby právní jednání splňovala formální náležitost, jako např. notářské potvrzení či jiné potvrzení. Anglosaský trust může vzniknout i pouze na základě ústního jednání, avšak s výjimkou nemovitostí. Z povahy pak samotného práva common law nás nepřekvapí, že podmínky pro vznik trustu nalezneme v judikatuře zemí s tímto právním systémem. Judikatura tedy mluví o podmínce jednoznačného úmyslu zakladatele zřídit trust, přesného označení majetku v trustu a nakonec přesného označení beneficianta nebo osob oprávněných z trustů.³⁶

³³RICHTER, Tomáš. *Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku*. In ŠTENGLOVÁ, Jitka(ed). *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 350.

³⁴CLARRY, Daniel. Fiduciary Ownership and Trusts in a Comparative Perspective. *International & Comparative Law Quarterly*, 2014, roč. 63, č. 4, s. 901.

³⁵SVEJKOVSKÝ: *Správa.....*, s. 268.

³⁶SVEJKOVSKÝ: *Správa.....*, s. 271.

2 Trust a transplantace do kontinentálních právních řádů

Institut trust se objevuje i v jiných právních řádech, než jen v právních řádech common law. Nejsou to však typické trusty, jak je známe z anglického pojetí. Tyto instituty mají pouze prvky trustu, protože není možné institut trustu z právního řádu common law zcela inkorporovat do kontinentálních právních řádů, které jsou vystavěny na jiných principech než common law.³⁷ Právní řády v různých zemích se vypořádaly s problematikou transplantace institutu trustu do svých právních řádů rozdílně. Došlo k vytvoření tzv. trust-like institutů, které sloužily jako řešení přijímání trustů do kontinentálních a smíšených právních řádů. Důvodem těchto snah pro zavedení trustů do jiných právních řádů byla zřejmě jejich flexibilní použitelnost, možnost správy rodinného majetku a zároveň úmysl zachovat tento majetek pohromadě, aby se z něj zajistil budoucí výnos, finanční zabezpečení jiných osob, využití trustů jako ekonomických nástrojů atd.

2.1 Překážky přijímání trustu do kontinentálních právních úprav

Přijímání trustů do kontinentálních právních řádů sebou nese celou řadu potíží. Common law a civil law jsou velice odlišné právní systémy, které se odlišně historicky vyvíjely a které jsou založeny na odlišných principech. V systému civil law nenalezneme žádný podsystém práva equity, jako tomu je v common law. Common law pak logicky klade důraz na kazuistiku a soudní precedenty, kdežto naopak civil law je založeno především na zákonech. Nejproblematictějším aspektem je rozdílnost civil law a common law v odlišném pojetí vlastnického práva. Dalšími problematickými hledisky jsou princip numerus clausus a princip publicity.³⁸

Trust v common law je jedinečný institut, který je založen na rozdílných vlastnických právech k majetku v trustu. Vlastnictví se dělí na dva tituly, a to na právní a equitní. Tento rozdíl je podstatou trustů. Slavný britský advokát a soudce Maurice Amos³⁹ řekl: „*Jádro problému trustu tkívá v tom, že majetek v trustu má současně dva majitele*“.⁴⁰ Civil law pak vychází z koncepce autonomního a nedělitelného vlastnictví, které vychází ze starého římského principu *Duorum in solidum dominium vel possessio esse non potest*, což v překladu znamená, že ve vlastnictví nebo držení nemohou figurovat dvě osoby. Poprvé pak tato zásada byla formulována v Justiniánském zákoníku, poté zapomenuta a znovu vyhlášena čl. 544 napoleonského občanského zákoníku

³⁷HOUFEK, Ivan. *Trusty v rektifikaci soukromého práva*[online]. bulletin-advokacie. cz, 11. 6. 2013 [cit. 30. 11. 2013.]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/trusty-v-rekodifikaci-soukromeho-prava>>.

³⁸Více. BANAKAS, Stathis. Understanding Trust: A Comparative View of Property Rights in Europe. *Revista Para El Analisis Del Derecho*, 2006, roč. 323, č. 1, s. 1 – 9.

³⁹Sir Percy Maurice McLardie Sheldon Amos (15. 6. 1872 - 10. 6. 1940) byl britský advokát, soudce a právní akademik, který pracoval jako egyptský soudce a poradce egyptské vlády.

⁴⁰GRETTON, George L. Trust Without Equity. *International and Comparative Law Quarterly*, 2000, roč. 49, č. 3, s. 601.

z roku 1804.⁴¹ Common law tedy na rozdíl od civil law zná a pracuje s pojmem join tenancy, kdy vlastnické právo k jedné věci může náležet dvěma nebo více osobám.⁴²

Další námitkou pro přijetí trustu do civil law je právní princip označovaný jako numerus clausus věcných práv. Tento princip nalezneme i v naší současné právní úpravě a znamená, že výčet věcných práv musíme chápat jako taxativní a uzavřený. Tudíž není dovoleno osobám, aby si samovolně vytvářely nová věcná práva, která nejsou upravena zákonem.⁴³ V OZ sice máme stanoveno, že od věcných práv se lze odchýlit s ujednáním vůči třetím osobám, ale jen tehdy, pokud to zákon připouští. Tento princip je v rozporu s pojetím trustu v common law, kde je možné zřizovat nová práva k věcem i nad rámec toho, co je povoleno. V common law trustu mají strany mnohem větší míru volnosti, aby si svá práva vymezili po svém.⁴⁴ V systému common law je možné, aby zakladatel různě přetvářel rozsah práva správci a obmyšlenému.⁴⁵ Díky této volnosti jsou trusty velmi široce využívány.

S principem numerus clausus také souvisí princip publicity věcných práv. Publicita vytváří právní domněnku vlastnictví. Domněnka vytváří předpoklad, že vlastnické právo náleží tomu, kdo je zapsaný v příslušném veřejném seznamu nebo tomu, kdo drží věc, ke které dané vlastnické právo přísluší.⁴⁶ V souvislosti s tímto principem se hovoří i o tzv. klamavém bohatství (false wealth), což je situace, kdy ve veřejném rejstříku je zapsaný správce jako vlastník, i když on není skutečným vlastníkem, ale pouze správcem. To může vést k chybnému hodnocení jeho osoby ve schopnosti uspokojovat případné budoucí dluhy, protože není uváděn jako správce.⁴⁷ Trusty v common law systému nejsou nikde zveřejňovány a ani registrovány.

O trustu však nelze tvrdit, že patří do systému věcných práv, zároveň nelze tvrdit, že patří do systému závazkového či korporátního práva. Dle D. Haytona obsahuje prvky všech.⁴⁸ Tento jev se také pokládá za složitý z hlediska inkorporování trustů do právních kontinentálních právních řádů, protože pro institut trustu nemají kontinentální právní řády institut, pod který by trust jako takový podřadili. Nemohou inkorporovat něco, pro co sami nemají pojmenování.

Všechny tyto překážky přijetí trustu vedou k tomu, že se na trust pohlíží jako na něco, čemu v zásadě nikdo ze zemí kontinentálních právních řádů moc nerozumí a z důvodu

⁴¹BOLGÁR, Vera. Why No Trusts in the Civil Law? *The American Journal of Comparative Law*, 1953, roč. 2, č. 2, s. 207.

⁴²ČELADNÍK, Filip....

⁴³DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 228.

⁴⁴SANDOR, Istvan. The Legal institution of the trust in the economy and law of eastern Europe countries. *European Scientific Journal*, 2015, s. 141.

⁴⁵SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1 Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 333.

⁴⁶ČELADNÍK, Filip.....

⁴⁷RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠTENGLOVÁ, Jitka (ed). *Pocta Miloši Tomsovi ke 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 352.

⁴⁸Tamtéžs. 351.

anonymity se bojí, že by mohlo docházet k zneužívání těchto trustů nebo trust-like institutů. Proto mnoho právních řádů se pokusilo upravit otázky kontroly trust-like institutů ve svých právních rádech. Na otázky kontroly trustu a trust-like institutů stejně jako na otázky samotné transformace se právní řády kontinentální právních řádů pokusily odpovědět mnoha různými způsoby.

3 Mezinárodní a komunitární právo

Rozšiřování trustů ze zemí common law do zemí s kontinentálním právním řádem se stávalo postupem času stále více běžnou záležitostí. Bylo tedy nutné přistoupit k nějaké formě harmonizace práva trustů, a to především v Evropě. Chybějící harmonizace by totiž mohla být překážkou ve fungování vnitřního trhu Evropské unie a dalších souvisejících problémů.⁴⁹

První pokusy o sjednocení práva trustů se datují od roku 1950, kdy se o to pokoušela UNIDROM (International Institute For the Unification of Private Law), ale nakonec to nikam nevedlo. V roce 1999 byl vytvořen dokument s názvem Principy evropského práva trustů (Principles of European Trust Law). Byl sestaven z osmi článků, jejichž cílem bylo přiblížit základní prvky trustu a sjednotit trusty a trust-like instituty, které byly implementovány do evropských právních řádů. Zásady nemají být použity v oblasti harmonizace práva trustů, ale spíše mají sloužit jako vodítko při interpretaci a aplikaci trustů.⁵⁰ V roce 2003 vytvořila Evropská komise Akční plán pro vypracování společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference) evropského soukromého práva a v roce 2009 k nim přibyla i Kniha X (book X), která se týkala trustů.⁵¹ Kniha X nemá za cíl identifikovat společné zásady práva trustů a trust-like institutů, ale spíše se pokouší zavést nový funkcionální přístup.⁵² Velice významným počinem mezinárodního společenství také bylo vytvoření Haagské úmluvy o právu uplatnitelném pro trusty a jejich uznávání.

Vytvoření jednotného evropského či dokonce mezinárodního práva trustů není dost dobře možné. Úspěšných či méně úspěšných pokusů o harmonizaci a sjednocení je mnoho, ale pro různorodost trustů a trust-like institutů především v Evropě je to stále běh na dlouhou trať. V Evropě by nám s tím mohlo pomoci právo Evropské unie, které díky vydávání směrnic může zasahovat do vnitrostátních právních řádů členských zemí a nastavit tak určitá pravidla pro trusty a trust-like instituty. Příkladem takové směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování

⁴⁹SMITH, Lionel. *The Worlds of the Trust*, Cambridge University Press, 2013, s. 285.

⁵⁰WANATABE, Hiroyuki. „Trusts without Equity“ and Prospects for the Introduction of Trusts into European Civil Law Systems. *The Quarterly Review of Corporation Law and Society*, 2010, roč. 26, s. 187 – 200.

⁵¹SMITH, Lionel. *The Worlds of the Trust*, Cambridge University Press, 2013 s. 287.

⁵²Více BRAUN, Alexandra. Trust in The Draft Common Frame of Reference: The Best solution for Europe? *Cambridge Law Journal*, 2011. s. 327- 328.

terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015, která stanovuje i nová pravidla pro trusty a trust-like instituty.

3.1 Haagská úmluva o právu uplatnitelném pro trusty a jejich uznávání

Haagská úmluva o právu uplatnitelném pro trusty a jejich uznání (Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and Their Recognition, dále jen Haagská úmluva) je mezinárodní úmluvou uzavřenou 1. července 1985 s účinností od 1. ledna 1992. Tato úmluva byla vytvořena pod záštitou Haagské konference o mezinárodním právu soukromém a má za cíl stanovit společné právní předpisy uplatnitelné na trusty a jejich uznávání. Ty mají mít velké potenciaální výhody nejen v zemích, kde trust existuje, ale i v zemích, které trust neznají.⁵³ Mezinárodní soukromé právo si je vědomo odlišností právních systémů common law a civil law a touto úmluvou se snaží nějakým způsobem je v oblasti trustů propojit a nalézt pro ně společné právní uchopení.⁵⁴ Haagská úmluva vytvořila elegantní řešení, jak by zákonodárci mohli zavést institut trustu do svého právního řádu v nezměněné podobě tak, jak ho zná právní systém common law. Haagská úmluva zavádí obecná pravidla mezinárodního práva soukromého, aplikovatelného na trusty, a uznání trustů založených podle cizích právních řádů. Státy, které přistoupily k úmluvě, musí uznat trusty založené dle cizích právních předpisů, a ne je připodobňovat a pokoušet se nalézt řešení ve svém právu pomocí podobných institutů.⁵⁵ Než tato Haagská úmluva byla ratifikována, nebylo nic neobvyklého, když se soudy v kontinentálních právních systémech opíraly při svých rozhodnutích o instituty, které byly známé jejich právu. Proto docházelo např. k tomu, že na trust pohlížely jako na specifický typ reciproční smlouvy, nebo jako na několik vzájemně podmiňujících se smluv (mandátní smlouva, smlouva darovací, smlouva ve prospěch cizí osoby atd.)⁵⁶

K tomu, aby právníci a soudci kontinentálních právních řádů rozpoznali institut trustu a jeho specifické vlastnosti, bylo nutné zavést definici trustu do textu Úmluvy.⁵⁷ Čl. 2 definuje trust jako právní vztah mezi osobou zakladatele a osobou správce, kterému svěří majetek ve prospěch beneficianta nebo pro daný účel. Trust je pak charakterizován tím, že a) majetek v trustu je oddělen a netvoří majetek správce, b) titul majetku v trustu je spojen se jménem správce nebo

⁵³HARRIS, Jonathan. *The Hague Trust Convention: Scope, Application and Preliminary Issues*. Bloomsbury Publishing, 2002, s. 84.

⁵⁴Tamtéž ...s. 91.

⁵⁵ČELADNÍK, Filip. *Svěřenský fond jako výsledek českého pokusu*

⁵⁶ČELADNÍK, Filip. *Svěřenský fond jako výsledek českého pokusu*.

⁵⁷Více. DYER, Adir. International Recognition and Adaptation of trust: The Influence of the Hague Convention. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1999, roč. 32, s. 1013- 1017.

jiné osoby jednající za správce c) správce má práva a povinnosti, za něž zodpovídá a spravuje trust v souladu s podmínkami trustu a povinnostmi uloženými na něj zákonem.⁵⁸

Haagská úmluva upravuje jen písemné výslovné trusty, ale zároveň ponechává možnost státům, aby aplikovaly tuto úmluvu i na všechny ostatní typy trustů. Tento krok udělalo například Spojené království a aplikovalo Haagskou úmluvu na všechny typy trustů dle common law a equity.⁵⁹

Dále Úmluva stanoví v čl. 6: Trust se řídí právem zvoleným zakladatelem. Výběr rozhodného práva je výslovný nebo implicitní. Na čl. 6 navazuje čl. 7 a upravuje případy, když rozhodné právo dle čl. 6 nebude určeno. V případě, že rozhodné právo nebude určeno, bude se trust řídit právem, se kterým nejúžeji souvisí. Při posuzování, se kterým právem nejúžeji souvisí, se bere v úvahu nejprve: a) právo země, dle kterého se vykonává správa určená zakladatelem, b) právo země, kde se nachází majetek trustu, c) právo země, kde se nachází místo bydliště nebo místo podnikání správce, d) právo země, kde má být plněno.

I přes značný význam Haagské úmluvy v oblasti práva trustů ji zatím mnoho států neratifikovalo. Mezi státy, které ji ratifikovaly, patří: Austrálie, Kanada (s výjimkou Quebecu), Itálie, Lucembursko, San Marino, Švýcarsko, Spojené království, Malta, Lichtenštejnsko, Nizozemsko, Monako.⁶⁰ Aby však bylo dosaženo cíle Haagské úmluvy, je zapotřebí, aby byla úmluva ratifikována po celém světě významnými státy, jako je např. USA. Pokud ratifikace bude dosaženo, budou pravděpodobně k úmluvě přistupovat i další země kontinentálního práva, jako např. Německo.⁶¹

3.1.1 Česká republika a zákon o mezinárodním právu soukromém

Česká republika dosud Haagskou úmluvu o právu uplatnitelném na trusty a jejich uznávání do dnešního dne nepodepsala a ani neratifikovala. I když Česká republika tedy není stranou Úmluvy a není jí vázána, můžeme v našem právním řádu nalézt ustanovení, které z této Úmluvy vychází.⁶² Oproti Haagské úmluvě obsahující 32 jednotlivých článků čeští zákonodárci zvolili velmi stručnou úpravu.

Tímto ustanovením vycházejícím z Haagské úmluvy je § 73 zákona č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále ZPMS), svěřenský fond nebo obdobné zařízení. Toto ustanovení v podstatě jen kopíruje Haagskou úmluvu:

⁵⁸Celý text Haagské úmluvy dostupný z: <<https://assets.bcb.net/docs/8618ed48-e52f-4d5c-93c1-56d58a610cf5.pdf>>.

⁵⁹SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1 Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 376.

⁶⁰Tamtéž ..., s. 377.

⁶¹*How successful has the Hague Convention on Trusts been?*. In: Law Teacher [online]. [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z <http://www.lawteacher.net/international-law/essays/school-of-law-how-successful-law-essay.php>.

⁶²Důvodová zpráva k zákonu č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

- (1) Svěřenský fond nebo obdobné zařízení (dále jen „fond“) se řídí právem určeným zakladatelem, pokud určené právo fond upravuje nebo jinak lze ustanovení tohoto práva pro něj použít.
- (2) Není-li určeno právo podle odstavce 1 nebo nelze-li je použít, řídí se fond právem státu, s nímž nejúžeji souvisí. Při určení tohoto práva je třeba přihlídnout zejména k
- a) místu, z něhož je fond spravován,
 - b) místu, v němž je převážně umístěn majetek jej vytvářející,
 - c) místu sídla nebo obvyklého pobytu svěřenského správce,
 - d) účelům sledovaným vytvořením fondu a místům, kde těchto účelů má být dosaženo.
- (3) Je-li možné určitý prvek fondu oddělit od ostatních, může být rozhodné právo určeno pro něj samostatně.
- (4) Fond zřízený v zahraničí se uznává i v oblasti českého práva, vykazuje-li základní znaky požadované pro něj českým právem.

Zajímavý je odst. 4 § 73 zákona č. 91/ 2012 Sb., ZPMS, který zajišťuje uznání trustu zřízeného v zahraničí i v České republice. Podmínkou však je, že takový trust musí vykazovat základní znaky v českém právu. Nikde tyto podstatné znaky nejsou stanoveny a ani samotný zákon o mezinárodním právu soukromém neodkazuje na žádnou normu, dle které by se tyto znaky měly určit. V literatuře se vyskytuje názor, že těmito základními znaky jsou znaky stanovené § 1448 odst. 2, 3 OZ.⁶³ Do budoucna se otázky související s § 73 ZMPS budou muset vyřešit. Do dnešního dne totiž ještě nevznikla žádná soudní judikatura, která by se těmito otázkami zabírala a umožnila by nám tak výklad zmíněného ustanovení.

Haagská úmluva na rozdíl od § 73 ZMPS nám výslovně říká v čl. 2, jaké znaky má mít trust. Také v čl. 11 Haagské úmluvy je stanoveno, jaké důsledky bude mít uznání trustu. Důsledky uznání takového trustu dle Haagské úmluvy jsou: uznává se, že majetek v trustu tvoří nezávislý fond, že správce může podat žalobu a být žalován z titulu své funkce a že správce může v rámci své funkce jednat před notářem nebo jinou osobou jednající v rámci své úřední funkce. Haagská úmluva zahrnuje i další odpovědi na otázky, které se týkají uznání trustu.

Otázkou je, jestli by Česká republika neměla tuto Haagskou úmluvu ratifikovat z důvodu, že obsahuje daleko propracovanější systém pravidel než § 73 ZPMS. Další výhodou ratifikace Haagské úmluvy by byla možnost přijmout trust do našeho právního systému a nevytvářet trust-like institut, ale využívat trustů z řízených podle cizího práva.

⁶³SVOBODA, Pavel. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxi, s. 382.

3.1.2 Italský trust

Itálie ratifikovala Haagskou úmluvu v roce 1989 jako jedna z prvních zemí. Touto ratifikací přistoupila k institutu trustu velice specifickým způsobem. Italští zákonodárci nevytvářeli žádné složité konstrukce trustu tím, že by je zavedli jako nový institut do svého právního řádu, ale pouze pomocí zákona konstatovali, že Haagská úmluva tvoří část italského práva, aniž by zároveň změnili občanský zákoník.⁶⁴ Italské trusty se nazývají trusty interno (domácí trusty).

Itálie je příkladem země, kde lze jasně poukázat na fakt, že trust může být zaveden do typicky kontinentálního právního řádu bez toho, že by bylo nutno jej přímo výslovně upravovat ve vnitrostátních právních předpisech. Stěžejním významem pro toto řešení je čl. 5, 6 a 11 Haagské úmluvy.

Otázky a diskuze však vyvolával čl. 13 Haagské úmluvy, protože nebylo zcela jasné, jak se bude vykládat v souvislosti s italskými interno trusty. Čl. 13 Haagské úmluvy zní: Žádný stát není povinen uznávat trusty s významnými prvky, které s výjimkou volby rozhodného práva, místa správy a obvyklého pobytu správce jsou blíže spojeny se státy, které neznají institut trustu nebo jemu podobný. Mohou být dle úmluvy uznávány italské interno trusty? Tento čl. 13 Haagské úmluvy není překážkou pro uznávání italských trustů, ale pouze poskytuje možnost neuznání.⁶⁵

Profesor Lupoi zastával názor, že v Itálii je tedy možné, aby si italský občan založil trust dle práva common law, např. práva anglického, ve prospěch italských beneficentů a s italským správcem o italském majetku. Jediným cizím prvkem v trustu bude rozhodné právo, dle kterého se bude trust řídit.⁶⁶ Italské interno trusty mají být platné, pokud jejich ustanovení nejsou v rozporu se základními principy italského práva nebo s veřejným pořádkem.⁶⁷ Postupem času však tento jeho názor převážil i za pomoci soudní judikatury. Nejvýznamnější roli v tomto ohledu sehrálo rozhodnutí z 23. září 1997, Casani c Mattei, což bylo také první rozhodnutí v souvislosti s trusty, uznávané dle Haagské úmluvy v Itálii.⁶⁸

Na základě tohoto případu italské soudy stanovily právní rámec pro uplatnění Haagské úmluvy a byla jasně stanovena působnost italských soudů rozhodovat o trustech dle cizího práva.⁶⁹ Po tomto rozhodnutí zaznamenalo italské právo velký zájem o trust interno. Italští občané jej mohou zakládat pro potřeby běžných záležitostí každodenního života. Používají jej jak

⁶⁴How successful has the Hague Convention on Trusts been?. In: Law Teacher [online]. [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.lawteacher.net/international-law/essays/school-of-lawhow-successful-law-essay.pbs>>.

⁶⁵KOESSLER, James. *Is the room for trust in civil law systém? The French and Italian perspective*. In: [online]. [cit. 15. 2. 2016.] s. 15. Dostupné z: <<http://www.jameskoessler.com/wp-content/uploads/2012/08/Trust-in-Civil-Law.pdf>>.

⁶⁶LUPOI, Maurizio. *Country report: Italy. The Columbia Law Journal European Law* [online]. 2012, roč. 18 [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.cjel.net/wpcontent/uploads/2012/08/CJEL-Trust-Law-Final1.pdf>>.

⁶⁷KOESSLER, Jamess. 15.

⁶⁸How successful has the Hague Convention on Trusts been?. In: Law Teacher [online]. [10. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.lawteacher.net/international-law/essays/school-of-lawhow-successful-law-essay.pbs>>.

⁶⁹Tamtéž.

v soukromém (například k uspořádání rodinných záležitostí a dispozice s rodinným majetkem), tak i v obchodním životě (například podnikání).⁷⁰

Itálie je zemí typicky kontinentálního právního systému, která si bez větších obtíží dokázala poradit s institutem common law trustu. Trust interno je v Itálii častým právním nástrojem a můžeme říct, že se stal součástí běžného života italských občanů, stejně jako je tomu i v zemích common law. Dokonce trust interno není ani považován za cizí právní institut, ale za institut domestikovaný.⁷¹ Italské řešení je jedním z nejzajímavějších, co se týče přijetí institutu trustu do právního řádu s pomocí ratifikace Haagské úmluvy, protože italský trust interno si zachoval svoji podstatu common law trustu.

Ratifikací Haagské úmluvy Českou republikou bychom mohli využít tento italský přístup k trustům. Mohli bychom si tak založit trust např. podle práva common law s českým zakladatelem o českém majetku ve prospěch českých beneficentů.⁷² Pokud bychom si založili tento trust dle common law, tak bychom se vyhnuli mnoha povinnostem, které souvisí se založením svěřenského fondu dle českého práva.

3.2 Směrnice o boji proti praní špinavých peněz

V celé Evropě dlouhodobě probíhá diskuze, jak omezit nebezpečí trustů a trustových struktur. Jednou z možností omezení nebezpečí je, že se odkryje vlastnická struktura těchto trustů a tím zmizí prvek anonymity, který je pro trusty typický. Proto také vznikla na poli práva Evropské unie nová směrnice, která by měla pomoci v boji proti praní špinavých peněz, a to nejen prostřednictvím trustů, ale i společností a jiných právních subjektů. Evropská unie si je vědoma toho, že tyto problémy je potřeba řešit na evropské úrovni.

Dne 25. 6. 2015 nabyla účinnosti nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015 (dále směrnice).⁷³ Vliv na tuto směrnici měla i doporučení, která vydal Finanční akční výbor (Financial Action Task Force dále FATF), což je mezinárodní mezivládní organizace, která má dopad na vytváření hodnocení jurisdikcí a oblastí boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Ve směrnici je reflektováno doporučení FATF a konkrétní kroky pro úspěšný boj v dotčené oblasti, a to z důvodu, že doporučení FATF je doporučení mezinárodní úrovně a je potřeba, aby problematika praní špinavých peněz a financování

⁷⁰How successful has the Hague Convention on Trust been?. In: Law Teacher [online]. [10. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.lawteacher.net/international-law/essays/school-of-lawhow-successful-law-essay.php>>

⁷¹ČELADÍK, Filip

⁷²ČELADÍK, Filip

⁷³Úplné znění Dostupné na : <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>>.

terorismu byla řešena na mezinárodní úrovni, kde také probíhá. Proto se jeví jako velice přínosné reflektování mezinárodního doporučení do unijní právní úpravy.⁷⁴

Jedním z těchto konkrétních kroků, který vychází z doporučení FATF je zavedení:

- a) registru trustů
- b) registru skutečných vlastníků společností a trustových struktur

Při jednotlivých jednáních byl tento bod směrnice velice diskutován a nebylo dosaženo jasné shody. Evropský parlament a Rada EU se nemohly shodnout na jedné z nejdůležitějších otázek, a to zda tento registr bude nebo nebude veřejně přístupný. Nakonec bylo dosaženo kompromisu a byl omezen přístup do tohoto registru. Tento bod jednání přitahoval mnohem větší pozornost než jiné body směrnice, což byl také důvod, proč jednání o směrnici trvalo velice dlouho.⁷⁵ Záměr registru skutečných vlastníků je ten, že když budeme znát skutečné vlastníky jak společností, tak trustů, můžeme účinněji čelit rizikům praní špinavých peněz. Pokud mluvíme o skutečných majitelích dle směrnice, rozumí se tím: fyzická osoba nebo osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta, nebo fyzická osoba nebo osoby, jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí, což v případě trustů zahrnuje:

- i) zakladatele,
- ii) svěřenského správce,
- iii) osoby vykonávající dohled nad správou trustu,
- iv) beneficienty, nebo pokud ještě nebyly určeny konkrétní fyzické osoby, které mají prospěch z právního uspořádání nebo právnické osoby, okruh osob, v jejichž hlavním zájmu je právní uspořádání nebo právnická osoba založena nebo provozována,
- v) jakoukoli jinou fyzickou osobu, která v konečném důsledku vykonává kontrolu nad trustem prostřednictvím přímého či nepřímého vlastnictví nebo jinými prostředky.⁷⁶

Každý členský stát má vést uzavřený centrální registr samostatně a do budoucna se pak plánuje propojení těchto registrů na evropské úrovni. Informace o skutečných vlastnících trustu by neměly být zpřístupněny veřejnosti. Je to rozdílný přístup k trustům oproti společnostem, kdy

⁷⁴Bod 4. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015 s. 73 – 117 (dále jen směrnice 2015/849).

⁷⁵DELORENZI, Dalila. *The new EU Anti- Money laundering legal Framework: therace has started again.* [online]. [cit. 16. 1. 2016.]. Dostupné na: <<http://eulawanalysis.blogspot.cz/2015/09/the-new-eu-anti-money-laundering-legal.html>>.

⁷⁶Čl. 3 (6) (b) směrnice 2015/849.

informace o konečných vlastnících společností jsou zpřístupněny kterékoliv osobě nebo organizaci, která musí prokázat oprávněný zájem.⁷⁷ Tento rozdíl byl zapříčiněn Velkou Británií, která si nepřála tak široké zpřístupnění informací o trustech. Za Velkou Británií se k tomuto vyjádřil Timothy Kirkhope, který řekl: „*Pokud se mohu vyjádřit k problematice trustů, tak trusty obsahují největší množství soukromých a osobních informací o osobách, které existují, a my jsme parlament, který respektuje soukromí dat, tedy zpřístupnění informací o trustech musí být přiměřené v rámci našich návrhů*“.⁷⁸ V registru trustu musí být uvedeny přesné a aktuální informace o skutečném vlastnictví. Tyto informace zahrnují údaje o totožnosti všech osob, které jsou uvedeny v čl. 3 (5) (b) směrnice.⁷⁹ Tyto informace jsou přístupné příslušným orgánům a finančním zpravodajským jednotkám bez upozornění příslušných stran dotčeného trustu.⁸⁰ Směrnice vyžaduje, aby informace byly uchovávány v centrálním registru, byly aktuální, přesné a adekvátní a byly uchovávány v registru, pokud mají trusty daňové dopady.⁸¹ Rakousko ve svém prohlášení zvolenou formulací v čl. 31 (4) „trust, který má daňové dopady“ považuje za velmi širokou a rizikovou z hlediska jejího obcházení a daňových úniků. Uvádí příklad, kdy členský stát osvobodí některý typy trustů od daní. Pro vlastníky těchto trustů osvobozených od daně by to znamenalo, že nebudou nikde evidováni, protože nebudou vykazovat podmínku daňového dopadu.⁸² Směrnice se vztahuje nejen na trusty, ale také na další typy právních uspořádání, jež se podobají svou strukturou a funkcí trustům.⁸³

Dalším opatřením stanoveným ve směrnici je tzv. hloubková kontrola klienta. Toto opatření nalezneme v čl. 10 a následujících směrnice. Tuto hloubkovou kontrolu provádějí povinné osoby při splnění daných podmínek stanovených v čl. 11 směrnice. V čl. 13 směrnice jsou vyjmenovány, jaká opatření se zahrnují do hloubkové kontroly klienta. Těmito opatřeními jsou:

- a. zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje,
- b. zjištění totožnosti skutečného majitele a přijetí náležitých opatření pro ověření jeho totožnosti, aby se povinná osoba ujistila, že skutečného majitele zná; to zahrnuje

⁷⁷Čl. 30 (5) směrnice 2015/849.

⁷⁸DELORENZI, Dalila. *The new EU Anti- Money laundering legal Framework: therace has started again*. [online]. [cit. 16. 1. 2016.]. Dostupné na: <<http://eulawanalysis.blogspot.cz/2015/09/the-new-eu-anti-money-laundering-legal.html>>.

⁷⁹Čl. 31 (1) směrnice 2015/849.

⁸⁰Čl. 31 (4) směrnice 2015/849.

⁸¹Čl. 31 (4), (5) směrnice 2015/849.

⁸²DELORENZI, Dalila. *The new EU Anti- Money laundering legal Framework:therace has started again*. [online]. [cit. 16. 1. 2016.]. Dostupné na: <<http://eulawanalysis.blogspot.cz/2015/09/the-new-eu-anti-money-laundering-legal.html>>.

⁸³Čl. 31 (8) směrnice 2015/849.

přijetí náležitých opatření k tomu, aby pochopila vlastnickou a řídicí strukturu klienta v případě právnických osob, trustů, společností, nadací a podobných právních uspořádání.

V rámci registru trustů informace o konečných vlastnících může být zpřístupněna i osobám v rámci hloubkové kontroly klienta.⁸⁴

Směrnice musí být implementována do právních řádů členských států do 26. 6. 2017.

⁸⁴Čl. 31 (4) směrnice 2015/849.

4 Obavy ze zneužívání trustů

Po celém světě panují obavy ze zneužívání trustů a trust-like institutů. Tyto obavy zřejmě pramení z nedostatečných zkušeností s institutem trustu a hlavně z anonymity skutečných vlastníků, kterou poskytují. Trusty v celém světě jsou podezřívány z praní špinavých peněz daňových úniků a financování terorismu. V České republice je také v současné době připravována novela OZ sněmovní tisk číslo 642 (7. volební období), která by měla zabránit zneužívání svěrenských fondů. Je na ně pohlíženo jako na nebezpečné nástroje z důvodu jejich netransparentní vlastnické struktury a vysokého potenciálu zneužití především k legalizaci výnosů z trestné činnosti.⁸⁵

Doktor Pihera se zajímal o analýzy financování terorismu a o struktury, kterými se perou špinavé peníze. Jeho zjištění bylo takové, že trustové struktury a trust-like instituty většinou nejsou vůbec používány k těmto účelům. Nejsou používány k financování terorismu. K financování terorismu se využívá především obchod s drogami, obchod s bílým masem, obchod se zbraněmi, krádeže ve velkoobchodech ve Spojených státech amerických a také muslimské nadace, které se tváří jako veřejně prospěšné.⁸⁶ K praní špinavých peněz v souvislosti s korupcí slouží offshorové společnosti, které sídlí v jurisdikcích tzv. daňových rájů. Zde se můžeme setkat s trusty v tom smyslu, protože mnoho struktur, které jsou offshorové, kombinují trust institut nebo trust-like institut a anonymní společnost. Například je anonymní společnost beneficentem nějakého trustu. Častějším způsobem je situace, kdy, trust drží nějakou anonymní společnost nebo v ní drží podíl z této anonymní společnosti. V těch případech lze pohlížet na trustové struktury jako na nebezpečné nástroje, ale vždy v kombinaci s anonymními společnostmi.⁸⁷ Z tohoto důvodů mají trusty sídlící v tzv. daňových rájích a podobných jurisdikcích velmi špatnou pověst.⁸⁸

K největšímu zneužívání trustů pak dochází v souvislosti s tzv. daňovou optimalizací, jejímž účelem je vyhnout se daním, a to hlavně daním dědickým a daním majetkovým.⁸⁹ Výhodou

⁸⁵Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb. o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), (dále jen Důvodová zpráva k novele OZ). Dostupná na: <<https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9QMEL700>>.

⁸⁶Přednáška JUDr. Vlastimila Pihery, Ph.D. dne 2. 10. 2015 na právnické fakultě univerzity Palackého v Olomouci, v rámci předmětu Nadační právo a svěrenské fondy.

⁸⁷Tamtéž.

⁸⁸HORN, Kryštof, Praktické aspekty svěrenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 11.

⁸⁹*Trusty a fiduciální služby*, Offshorenews.cz, [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné na: <<http://offshorenews.cz/trusty-a-fiduciální-sluzby/>>.

také je, že majetek, který je převáděn do zahraničního trustu v zemích daňových rájů, nepodléhá žádné daňové povinnosti, a tím je dosaženo maximální daňové úspory a ochrany aktiv.⁹⁰

5 Registrace ve vybraných právních řádech

Registrace trustu v systému common law není nutná zřejmě proto, že institut trustu má dlouholetou tradici a je velice rozvinutým, oblíbeným a používaným právním institutem ve všech oblastech života. Common law se s problémy, které trusty přináší, vypořádaly pomocí rozsáhlé soudní judikatury a systému equity, tudíž nemají důvod přistupovat k něčemu, jako je registrace či evidence trustů at' už ve veřejných nebo neveřejných rejstřících. Mnoho zemí smíšeného nebo kontinentálního právního řádu však nějakým způsobem registraci trustů ve svých právních řádech upravilo. Tyto registrace trustů však nikde na světě nemají konstitutivní účinky.

Institut trustu může sloužit také k obchodním účelům nebo ke správě akcií a cenných papírů. Výhody obchodních trustů oproti obchodním společnostem jsou v podstatě jednodušší správě, omezené odpovědnosti a nižší nákladovosti.⁹¹ V common law právním systému ani tyto obchodní trusty nepodléhají žádné registraci. Pokud tedy trusty plní funkci obchodní společnosti, tak povinná registrace v kontinentálních nebo smíšených právních řádech je legitimním požadavkem. Avšak ani tato registrace není registrací, která by měla konstitutivní účinky.

5.1 Lichtenštejsko

Dle názoru Rainera Beckera je lichtenštejský trust prvním, který v systému kontinentálního práva zavedl obdobnou konstrukci trustu, tak jak ho zná systém common law.⁹² Trust vzniká dohodou mezi zakladatelem a správcem. Tato dohoda nemá povahu typické smlouvy, ale spíše odkazu. Z tohoto důvodu se lichtenštejský trust řadí do kategorie spíše majetkového než závazkového práva.⁹³ Dohled nad trust v Lichtenštejsku vykonává soud. Všechny trusty, které jsou vytvořeny podle lichtenštejského práva a u kterých správce trustu má sídlo nebo bydliště v Lichtenštejsku, musí být povinně zaregistrovány. Tato povinnost se vztahuje i na trusty, které mají vzniknout na delší dobu než je 12 měsíců.⁹⁴ Registrace zahrnuje

⁹⁰Tamtéž.

⁹¹SANDOR, Istvan. The Legal institution of the trust in the economy and law of eastern Europe countries. *European Scientific Journal*, 2015. s. 144.

⁹²BECKER, Rainer. A Question of Trust – An Analysis and Comparative Assessment of the New Quebec Trust, 1995. *Montreal: Institute of Comparative Law MC Gill University*. Diplomová práce. s. 127.

⁹³SCHURR, Francesco. A, Lichtenštejské Treuhanderschaft jako příklad fungujícího režimu trustu v oblasti občanského práva In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 159

⁹⁴OECD (2011). *Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes: Peer Review sGlobal Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Peer Reviews: Aruba 2011 Phase 1: Legal and Regulatory Framework*. OECD Publishing. s. 44.

povinnost správce poskytnout informace týkající se trustu, těmi jsou: popis trustu, datum jeho vzniku, jméno bydliště, popřípadě název firmy a sídlo správce.⁹⁵

Ostatní trusty, které vznikají v Lichtenštejnsku, se sice nemusí povinně registrovat, ale musí uložit listiny do tzv. Komerčního registru. Tento registr není veřejně přístupný. Obecná praxe je taková, že informace, zda trusty mají být registrovány nebo jen jejich dokumenty uloženy, jsou obsaženy ve statutu. Oba způsoby evidence trustu, ať už povinná registrace nebo pouze uložení listin, nejsou podmínkou pro vznik trustu.⁹⁶

5.2 Jihoafrická republika

Právo trustu v Jihoafrické republice mělo zajímavé historické pozadí a vyvíjelo se jak pomocí soudní judikatury, tak i pomocí zásahu zákonodárce. 31. března 1989 byl vydán Trust Property Control Act (zákon o kontrole nad majetkem v trustu TPCA), jehož hlavním cílem bylo nalézt odpovědi na problémy, které nebyly soudní judikaturou vyřešeny.⁹⁷ Trust v Jihoafrické republice musí být přihlášen k tzv. Masterovi a současně s ním musí být u něj uloženy dokumenty, jež mohou být zpřístupněny osobě, která prokáže dostatečný právní zájem.⁹⁸ Co se týká majetku vyčleněného do trustu, tak pokud je majetek registrován ve veřejných seznamech nebo veden na investičních účtech, je povinností správce, aby tento majetek byl registrován a veden jako majetek svěřený do trustu. Cílem TPCA bylo také stanovit celkovou kontrolu nad správci a upravit jejich práva a povinnosti při správě trustů.⁹⁹

5.3 Skotsko

Trust ve Skotsku se vyvíjel odlišněji než trust v Anglii. V současné době je Skotsko zemí, která tvoří Spojené království, ale zároveň vzhledem k historickému pozadí je spojeno se zeměmi kontinentálních právních úprav. Skotsko má vlastní právní řád, který se liší od toho anglického. Proto ani skotský právní řád nemohl přijmout tradiční strukturu trustu, tak jak je pojmána

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ SCHURR, Francesco. A, Lichtenštejnské Treuhanderschaft jako příklad fungujícího režimu trustu v oblasti občanského práva In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 159.

⁹⁷ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠTENGLOVÁ, Jitka (ed). *Pocta Miloši Tomsovi ke 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 357.

⁹⁸ VAN DER MERWE, C. G, DUPLESSIS, J. E. *Introduction to the law of South Africa*. Kluwer Law International, 2004, s.188.

⁹⁹ CHRISTENCE, Henry. *International Estate Plainnig*. LexisNexis, 2012. §24. 11.

v Anglii.¹⁰⁰ Skotský právní řád je považován za smíšený právní systém a můžeme zde nalézt jak prvky systému common law, tak prvky civil law.

Skotský trust-like institut je postaven na konceptu oddělených jmění ve vlastnictví jednoho vlastníka. Majetek, který je vyčleněn do trustu, tvoří samostatný „fond“, který je vlastnictvím správce.¹⁰¹ Trusty ve Skotsku nemají povinnost registrace, ale k registraci často dochází, a to především pro jednodušší vymáhání práv.¹⁰² K registraci dochází v registru zvaném Book of Council and Sessions nebo v registru sherry court book.

5.4 Francie

Francie zavedla do svého právního řádu zvláštní úpravu fiduciárních vztahů inspirovaných trustem. V roce 2007 upravili zákonodárci bankovní fiducii ve francouzském občanském zákoníku.¹⁰³ Fiducie je definována jako smlouva zakladatele a správce, který má spravovat majetek ve prospěch jednoho nebo dvou beneficentů.¹⁰⁴ Majetek ve fiduci je majetek, který je oddělený od majetku fiduciáře, ale zároveň je považován za jeho vlastníka.¹⁰⁵

V roce 2010 byl ve Francii zřízen celonárodní rejstřík fiducií, jehož úkolem je především poskytovat statní správě informace nezbytné pro provádění auditů a zabraňování antidatování základních právních jednání.¹⁰⁶

5.5 Québec

Québec je kanadská provincie smíšeného právního řádu. Institut trustu, inspirovaný fiducí, byl inkorporován do quebecké právní úpravy Občanským zákoníkem Dolní Kanady, který pak následně nahradil Nový Quebecký občanský zákoník (CCQ), který je účinný od 1. 1. 1994.¹⁰⁷ Quebecký trust vzniká vyčleněním majetku zakladatele z jeho jmění do odlišného vyčleněného jmění dle § 1260 CCQ. V quebeckém trustu nikomu nenáleží věcné právo k vyčleněnému

¹⁰⁰WATANABE, Hiroyuki. "Trusts without Equity" and Prospects for the Introduction of Trusts into European Civil Law Systems. In: *The Quarterly Review of Corporation Law and Society*. roč. 23, s.187 - 200. Dostupné na <<http://www.win-cls.sakura.ne.jp/pdf/23/20.pdf>>.

¹⁰¹RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠTENGLOVÁ, Jitka (ed). *Pocta Miloši Tomsovi ke 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 353.

¹⁰²REID, Kenneth. KORTMANN, Sebastianus. HAYTON, David. FABER, Dennis. BIEMANS, Jan. *Towards an EU Directive on Protected Funds*, Kluwer Legal Publishers, 2009. s. 19.

¹⁰³Více PIHERA, Vlastimil. Trust. Vybrané aspekty. In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 7, s. 196- 201.

¹⁰⁴KOESSLER, Jamess. 8.

¹⁰⁵PIHERA, Vlastimil. Trust. Vybrané aspektys.

¹⁰⁶SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1 Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 375.

¹⁰⁷RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠTENGLOVÁ, Jitka (ed). *Pocta Miloši Tomsovi ke 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 354

majetku dle § 1261 CCQ a tento vyčleněný majetek tvoří autonomní jmění.¹⁰⁸ Toto řešení reflektuje snahu zákonodárců vyhnout se složité konstrukci dvojího vlastnictví v právním systému common law.¹⁰⁹ V úpravě quebeckého trustu je registrace některých typů trustu od 1. července 2014 povinná v souvislosti s přijetím novely zákona o respektování právní publicity podniků. Dle tohoto zákona musí být registrovány všechny trusty, které fungují jako obchodní společnosti, bez ohledu na místo vzniku trustů nebo bez ohledu na to, jakým rozhodným právem se řídí.¹¹⁰

¹⁰⁸SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1 Vydání . V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 337.

¹⁰⁹PIHERA, Vlastimil. Trust. Vybrané aspekty. In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 7, s 196- 201.

¹¹⁰FRAJMAN, Daniel. *Registering Trust in Quebec: New Rules* [online]. Spiegel Sohmer Blogue, 13. 6. 2014 [cit. 25. 2. 2016.]. Dostupné na: <<http://www.spiegelsohmer.com/blog/2014/06/13/registering-trusts-quebec-new-rules/>>.

6 Právní úprava v České republice

Čeští zákonodárci se při tvoření nového OZ inspirovali quebeckou předlohou a začlenili trust-like institut do našeho právního řádu v úpravě institutu zvaného svěřenský fond. Z důvodové zprávy vyplývá, že zákonodárci zvolili quebeckou předlohu pro svěřenský fond a zároveň i ustanovení o správě cizího majetku, kam je tento fond v rámci české úpravy také zařazen.¹¹¹

Svěřenský fond je do OZ začleněn do části třetí, kde jsou upravena věcná práva. Svěřenský fond však mezi věcná práva nepatří a nelze ho řadit ani výhradně pod právo závazkové nebo pod právní režim právnických osob, protože český právní řád nepovažuje svěřenský fond za právnickou osobu. Jedná se o specifický institut, který obsahuje prvky všech těchto zmíněných právních oblastí. Jeho začlenění do části třetí mezi věcná práva se jevílo jako nejvhodnější řešení.¹¹²

S úpravou svěřenských fondů v českém právním řádu je spojována řada problémů. Inspiraci pro jejich řešení je možné čerpat např. v quebeckém právním řádu, protože ustanovení paragrafů o svěřenském fondu se do jisté míry shoduje s quebeckou předlohou. V Quebecu se mohou trusty zakládat, jak podle práva common law, tak podle CCQ. Lidé si zde mohou zvolit na základě, kterého práva si svůj trust založí. Ve většině případů se však jedná o common law a trusty zakládané podle CCQ jsou spíše okrajovou záležitostí.¹¹³

6.1 Anonymní majetek

Quebecká a stejně jako i česká úprava se snaží vyhnout problému, který vzniká s inkorporací trustů a s řešením problému duality vlastnictví v trustu. Vytvořil se koncept „odděleného a nezávislého vlastnictví“. Vlastnická práva k majetku ve svěřeneckém fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenecký správce. Majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.¹¹⁴ Může se tedy stát, že svěřenský fond se nám může zdánlivě jevit jako věc ničí ve smyslu § 1045 OZ. Autoři tuto situaci však popírají a domnívají se, že logickým výkladem majetek svěřeneckého fondu není opuštěnou věcí. Dovozejí to především z práv

¹¹¹Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb.

¹¹²ČELADNÍK, Filip...

¹¹³Přednáška JUDr. Vlastimila Pihery, Ph.D. dne 2. 10. 2015 na právnické fakultě univerzity Palackého v Olomouci, v rámci předmětu Nadační právo a svěřenské fondy.

¹¹⁴§1448 odst. 3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

správce, který není vlastníkem, ale vlastnická práva vykonává, a také z práv beneficenta (obmyšleného)¹¹⁵.

Velkou výhodou svěřenského fondu i trustů v common law je, že zakladateli a beneficentovi je poskytnuta velká míra anonymity. Do žádné evidence se nemusí uvádět jméno zakladatele nebo beneficenta a ani samotný svěřenský fond se nemusí nikde registrovat. Výjimka je pouze u správce, který je zapsán do katastru nemovitostí jako svěřenský správce v případech, kdy majetek ve fondu tvoří nemovitost, která takovému zápisu podléhá.¹¹⁶ Správce pak ještě bude uveden v evidenci zaknihovaných investičních nástrojů včetně cenných papírů, kde se bude uvádět opět jako svěřenský správce.¹¹⁷ Pro trusty v common law je anonymita jedním ze základních prvků trustů.

Objevují se i názory, že svěřenský fond bude nahrazovat anonymní akcie, které byly zrušeny zákonem č. 134/ 2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností. Tím, že vytvoříme svěřenský fond, do něhož vyčleníme akcie (imobilizované nebo zaknihované), se zakladatel může označit za beneficenta, a proto i čerpat výnosy anonymitě, protože nebude nikde evidován.¹¹⁸

Anonymizovat majetek v České republice však lze i jinými způsoby a daleko efektivněji, než pomocí svěřenských fondů, jako například prostřednictvím družstva nebo smlouvy o tichém společenství.¹¹⁹

6.1.1 Vznik, zánik a statut svěřenského fondu

Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele smlouvou nebo pořízením pro případ smrti.¹²⁰ Účel svěřenského fondu je veřejně prospěšný nebo soukromý.¹²¹ Svěřenský fond pak vzniká, přijme-li správce pověření k jeho správě, případně smrtí zůstavitele.¹²² Z těchto ustanovení jasně vyplývá, že svěřenský fond vzniká mimo jiné na základě smlouvy, o vyčlenění majetku do svěřenského fondu. Stranami smlouvy bude správce a zakladatel a svěřenský fond vzniká účinností této smlouvy.¹²³

¹¹⁵PIHERA, Vlastimil. Nejpodivnější zvíře v lese- poznámky ke svěřenskému fondu. In: *Obchodně právní revue*, 2012, č. 10, s. 278-282.

¹¹⁶Zákon č. 256/2013 sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷SVEJKOVSKÝ, Jaroslav..... s. 404.

¹¹⁸ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník : komentář. Svazek III, (§ 976 až 1474)*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1201.

¹¹⁹DRCHAL, Václav. *Či je to majetek? Níč.* [online].Euro.15.cz, 3.3.2014 [cit. 29. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://euro.e15.cz/archiv/ci-je-to-majetek-nici-1065816?tryMobileVersion=1>>.

¹²⁰§ 1448 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²¹§ 1449 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²²§ 1451, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²³SVEJKOVSKÝ, Jaroslav..... s. 393.

Každý svěřenský fond musí mít vlastní označení a svůj statut ve formě veřejné listiny.¹²⁴ Označení svěřenského fondu musí vyjadřovat jeho účel a obsahovat slova svěřenský fond.¹²⁵ Stanovené povinnosti jsou zvláštností českého OZ, protože jejich obdobu nenalezneme ani v CCQ a ani v úpravě trustu v common law. Těmito ustanoveními český zákonodárce přibližuje svěřenský fond právnické osobě.¹²⁶ Statut je obligatorní náležitostí svěřenského fondu, ale není nutným předpokladem pro jeho vznik a ani důvodová zpráva nám nevysvětluje, jaký má statut vlastně význam.¹²⁷ Statut svěřenského fondu musí obsahovat minimálně:

- a) označení svěřenského fondu,
- b) označení majetku, který tvoří svěřenský fond,
- c) vymezení účelu svěřenského fondu,
- d) podmínky pro plnění ze svěřenského fondu,
- e) údaj o době trvání svěřenského fondu: není-li uvedeno, platí, že byl fond zřízen na dobu neurčitou,
- f) má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému (beneficientovi), určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen.¹²⁸

V zákoně však není jasně specifikováno, kdy musí zakladatel statut vydat a nikde nejsou stanoveny právní následky, které nastanou v případě nedodržení náležitostí statutu, krom náležitosti doby trvání.¹²⁹ Požadavek statutu ve formě veřejné listiny je splněn sepsáním notářského zápisu dle § 63- § 70 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů. Forma notářského zápisu pro statut svěřenského fondu neumožňuje zřízovat fondy neformálním způsobem, tak jak je běžné v zemích common law, kde žádné formální požadavky stanoveny nejsou. Tento požadavek se jeví jako snaha prokazovat existenci svěřenského fondu.¹³⁰

¹²⁴§ 1452, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²⁵§ 1450, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²⁶ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník : komentář. Svazek III, (§ 976 až 1474)*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1214.

¹²⁷Tamtéž.

¹²⁸§ 1452 odst. 2, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²⁹DUDÁK, Jan. Svěřenský fond: staronový právní institut. *Právní rádce*. Praha: Economia, 2015, roč. 23, č. 7, s. 34

¹³⁰PIHERA, Vlastimil: Nejpodivnější zvíře v lese -poznámky ke svěřenskému fondu. In: *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 10, s. 278-282.

Svěrenský fond zaniká buď uplynutím doby, dosažením účelu, pro který byl zřízen, rozhodnutím soudu. V případě, že se jedná o soukromý svěrenský fond, končí správa, když se všichni beneficianti vzdají práva na plnění.¹³¹

6.1.2 Daňové aspekty

Jednou z největších výhod zřizování trustů v zahraničí je jejich odlišný zdaňovací režim. Zahraniční trusty podléhají mírnějšímu zdanění a často jsou využívány se i k obcházení povinnosti platit daně.¹³²

V České republice není svěrenský fond právnickou osobou, ale pro daňové účely se mu přiznává tzv. daňová subjektivita. Z daňového hlediska se na svěrenský fond pohlíží jako na kteroukoliv jinou právnickou osobu. Je poplatníkem daně z příjmu právnické osoby.¹³³ Vyčlenění majetku do svěrenského fondu není zdaňováno, ale je daná výjimka v případě úplatného převodu nemovitosti, která se nachází na území České republiky. Výplaty ze svěrenského fondu jsou zdaňovány stejně jako výplaty u podílu na zisku z obchodních společností, ale u těchto případů existuje i řada výjimek, kdy se výplaty budou od daně osvobozovat.¹³⁴ Daňové předpisy dle důvodové zprávy byly navrženy tak, aby nebyly využívány k obcházení daňových povinností, ale zároveň aby neomezovaly vznik svěrenských fondů.¹³⁵

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se nepředpokládá, že by svěrenský fond byl zakládán k daňové optimalizaci, protože český zákonodárce nezvolil výhodnější způsob zdanění, tak jak je tomu například v zahraničí.

Není však pravda, že neexistuje žádná evidence svěrenských fondů. Finanční úřad eviduje všechny svěrenské fondy, které podléhají dani z příjmu právnických osob, protože fondy jsou povinny se k této daňové povinnosti registrovat.¹³⁶ Registrovat se musí dle § 125 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Za svěrenský fond plní povinnosti daňového subjektu svěrenský správce.¹³⁷ Svěrenský správce podává přihlášku k registraci, která obsahuje kopie statutu svěrenského fondu a doklady o datu vzniku svěrenského fondu a další doklady prokazující údaje uvedené v přihlášce k registraci. Registrační řízení probíhá stejně jako registrační řízení u jiných daňových subjektů s tím rozdílem, že příslušným finančním úřadem bude ve většině případů úřad

¹³¹§ 1471, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³²KRETKOVÁ, Monika. *Svěrenský fond, vhodný nástroj pro praní špinavých peněz a daňových úniků?* [online]. epravo.cz, 4.2. 2014 [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-vyhodny-nastroj-pro-prani-spinavych-penez-a-danovych-uniku-93558.html>>.

¹³³dle § 17 odst. 1 písm. f) zákona č. 589/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴KOTRBOVÁ, Sylva. Svěrenský fond. In *Ad notam*. Praha: C.H.Beck, 2014, roč. 20, č. 5, s. 12-14.

¹³⁵SVEJKOVSKÝ, Jaroslav... s. 433.

¹³⁶MATZNER, Jiří. *Kam se letos posunou svěrenské fondy.* [online]. pravnicaradce.ihned.cz, [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-63375780-kam-se-letos-posunou-sverenske-fondy>>.

¹³⁷§ 20 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

pro Prahu 7 z důvodu, že svěřenský fond nemá své sídlo.¹³⁸ Tato evidence, která slouží pro daňové účely, je neverejná.¹³⁹

Svěřenský fond je také účetní jednotkou a má povinnost vést účetnictví bez ohledu na účel fondu. Podléhá také auditu za podmínek stejných, jako akciová společnost.¹⁴⁰

Finanční úřad pro Prahu 7 evidoval k září minulému roku 75 registrovaných svěřenských fondů, ale fondů může být i více, protože ne všichni svěřenští správci si jsou vědomi registrační povinnosti.¹⁴¹

6.2 Kritika dosavadní právní úpravy

Zavedením institutu svěřenského fondu do českého právního řádu rozdělil odbornou, ale i laickou veřejnost do dvou táborů, a to odpůrců a příznivců tohoto institutu. Problémy spojené s tímto institutem byly velmi diskutovány a medializovány především v souvislosti s anonymním majetkem. Největší obavy odpůrců tohoto institutu jsou, že fondy budou zneužívány k praní špinavých peněz. Tyto obavy jsou založeny jen na domněnkách, protože do dnešního dne se nepodařilo prokázat, že by svěřenský fond zřízený dle OZ sloužil k praní špinavých peněz nebo jiným nelegálním činnostem.¹⁴² Obavy ze zneužívání došly dokonce tak daleko, že někteří odpůrci chtěli docílit úplného zrušení svěřenských fondů. V tomto ohledu pak fondům nepomohlo vyjádření Vrchního státního zastupitelství, které také mělo ze zneužívání fondů velkou obavu.¹⁴³ Svěřenské fondy se nezrušily, ale vzhledem k tomu, že takovéto zrušení hrozilo, panovala nedůvěra v tento institut, a tudíž nedocházelo k jeho hojnému rozšiřování.¹⁴⁴

Ministerstvo spravedlnosti vytvořilo návrh novely OZ, která se má také z části týkat svěřenských fondů, ale nejen jich. Cílem novely je odstranit problémy, které se pojí s praxí, a upravit oblasti, pro které je vyžadován co možná nejrychlejší legislativní zásah.¹⁴⁵ Dle důvodové zprávy je dosavadní právní úprava nedostačující, protože statuty svěřenských fondů jsou evidovány pouze notáři a existuje potencionální možnost jejich zneužívání k praní špinavých peněz.

¹³⁸Více informace k registraci svěřenských fondů, Generální finanční ředitelství, č.j.: 22438/14/7001-41000-010450, Dostupné na : <http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-sprava-dani-a-poplatku/Informace_k_registraci_sverenskych_fondu.PDF>.

¹³⁹MATZNER, Jiří.s. 27.

¹⁴⁰ § 20 odst. 1 písm. e) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹DRCHAL, Václav. *Úpadek českých trustů* [online].businessinfo.cz 29. 9. 2015 [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/upadek-ceskych-trustu-69430.html>>.

¹⁴²Tamtéž.

¹⁴³*Marvanová s Bradáčovou proti fondům, Polčák nevěří svým uším*. [online].ceskajustice.cz 25. 5. 2014 [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné na : < <http://www.ceska-justice.cz/2014/05/marvanova-s-bradacovou-proti-fondum-polcak-neveril-svym-usim/>>.

¹⁴⁴DRCHAL, Václav. *Úpadek českých trustů* [online].businessinfo.cz 29.9.2015 [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/upadek-ceskych-trustu-69430.html>>.

¹⁴⁵Důvodová zpráva k novele OZ.

6.2.1 Konstitutivní zápis svěřenských fondů a zveřejňování statutů jako opatření proti praní špinavých peněz

V novele OZ s novelou souvisejících zákonů se zákonodárci rozhodli přijmout opatření, které spočívá ve veřejnoprávní kontrole svěřenských fondů, aby nedocházelo k jejich zneužívání. Nová právní úprava má zvýšit transparentnost svěřenských fondů. Novela OZ má také reagovat na směrnici 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES, tím, že bude zavedena centrální evidence svěřenských fondů a také evidovány osoby svěřenských správců, osoby vykonávajících dohled nad svěřenskými fondy a beneficianti.¹⁴⁶

Novela OZ zavádí povinnou registraci svěřenských fondů jako takových s konstitutivními účinky. Svěřenský fond má nově vznikat až zápisem do evidence svěřenských fondů.¹⁴⁷ Evidence svěřenských fondů má být upravena zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Evidenci mají vést rejstříkové soudy. Do této evidence se budou zapisovat: svěřenské fondy a svěřenské fondy nebo jiná zařízení, která se řídí právem jiného státu působícího na území České republiky.¹⁴⁸ V této souvislosti se nabízí dvě otázky. Zaprvé otázka jak se bude určovat místo, kde svěřenský fond nebo jiná zařízení působí. Za druhé jaké budou následky v případě, že se zahraniční svěřenské fondy a jiná zařízení neregistrují. Svěřenské fondy již existující mají povinnost se do této evidence zapsat také a pro tuto povinnost je jim stanovena lhůta šesti měsíců. Údaje zapisované do rejstříku můžeme rozdělit do dvou kategorií, a to údaje, které budou veřejnosti přístupné a údaje, které veřejnosti budou skryty. Veřejně přístupnými informacemi o svěřenském fondu podle navrhované právní úpravy by měly být:

- a) označení svěřenského fondu,
- b) den vzniku svěřenského fondu, den jeho zrušení nebo zániku správy s uvedením právního důvodu a den jeho zániku,
- c) identifikační číslo svěřenského fondu,
- d) účel svěřenského fondu a
- e) jméno a doručovací adresa každého svěřenského správce, jde-li o fyzickou osobu, jméno a adresa sídla, jde-li o právnickou osobu, spolu s uvedením způsobu, jakým jedná, a den vzniku a zániku funkce.

¹⁴⁶Důvodová zpráva k novele OZ.

¹⁴⁷Novela § 1451, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (sněmovní tisk číslo 642).

¹⁴⁸Novela § 65, zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (sněmovní tisk číslo 642).

Tyto informace bude uveřejňovat Ministerstvo financí způsobem umožňujícím dálkový přístup.¹⁴⁹

V případě neveřejných informací se jedná o údaje doplněné těmito informacemi:

- a) jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu osoby, která je zakladatelem; je-li zakladatelem fyzická osoba, datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno,
- b) jde-li o svěřenský fond zřízený za soukromým účelem, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu osoby, která je obmyšleným; je-li obmyšleným fyzická osoba, datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno; nebyl-li obmyšlený určen nebo jde-li o svěřenský fond zřízený k veřejně prospěšnému účelu, způsob, jak bude obmyšlený určen,
- c) jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu další osoby oprávněné k výkonu dohledu nad správou svěřenského fondu; jde-li o fyzickou osobu, také datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno,
- d) údaj o tom, že byl převeden závod nebo jeho část nebo byl dán do zástavy, nájmu nebo propachtován, a popřípadě údaj o zániku závazků z těchto smluv a usnesení soudu o nabytí závodu nebo jeho části děděním,
- e) další skutečnost, kterou stanoví tento nebo jiný zákon, nebo jiná důležitá skutečnost, o jejíž zápis požádá svěřenský správce,
- f) den, k němuž byl zápis proveden.¹⁵⁰

Co se týká informací o skutečných majitelích svěřenských fondů, těmi se rozumí skuteční majitelé podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Do evidence se pak zapíše tyto informace o skutečných majitelích:

- a) jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu,
- b) datum narození a rodné číslo, bylo-li mu přiděleno,
- c) státní příslušnost,
- d) údaj o skutečnosti, již je založeno postavení skutečného majitele¹⁵¹

¹⁴⁹ Novela § 7 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (sněmovní tisk číslo 642).

¹⁵⁰ Novela § 65d zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (sněmovní tisk číslo 642).

¹⁵¹ Tamtéž.

Úplný opis zápisu nebo listin, které obsahují zapisované údaje, mohou být zpřístupněny svěřenskému správci nebo osobě, která prokáže právní zájem. Mohou být zpřístupněny také některým subjektům vymáhajícím právo.¹⁵² V současné době není zcela jasné, jak se bude vykládat kritérium veřejného zájmu, kdo bude prokazovat veřejný zájem u rejstříkového soudu.¹⁵³ Informace, které nejsou zpřístupněny veřejnosti, jsou velmi citlivé a mělo by být s nimi také tak zacházeno.

U jednotlivých svěřenských fondů, které vzniknou registrací, bude veřejně přístupná i sbírka listin, ve které mimo jiné by měl být uložen i statut svěřenského fondu. Sám statut, jak již bylo zmíněno, obsahuje i informace, které by neměly být dle novely OZ veřejně přístupné. Na tuto situaci pamatuje i zákonodárce. Zákonodárce stanoví, že pokud listiny ve sbírce budou obsahovat údaje, které nejsou veřejně přístupné, tak ani tyto listiny veřejně přístupné být nemají.¹⁵⁴

V případě svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu se zapíše do evidence i beneficianti a jejich jmenování nebo určení bude účinné až zápisem.¹⁵⁵ Zápis beneficentů bude také konstitutivní a měl by pomoci k odstranění anonymity beneficentů. Budou se muset povinně evidovat, aby mohli požívat výhod ze svěřenského fondu.¹⁵⁶ Údaje o beneficitech by měly být skryté, ledaže ti budou souhlasit s tímto zveřejněním.¹⁵⁷

Zákonodárci se v důvodové zprávě k novele odvolávají na směrnici EU, která všechny tyto povinnosti ukládá. Směrnice požaduje, aby se registrovaly svěřenské fondy a obdobná uspořádání jako svěřenské fondy. Neříká však nic o registraci svěřenských fondů, které se řídí právem jiného státu, ale působí na území České republiky. Požadavkem zmíněné směrnice je registrace svěřenských fondů a jim obdobných uspořádání, pokud mají daňové dopady. Tato pravidla již dávno platí, protože na finančním úřadu pro Prahu 7 se tyto svěřenské fondy registrují. Do evidence zřízené pro daňové účely pak mají přístup orgány finanční správy dle daňových předpisů, ale i další orgány veřejné moci.¹⁵⁸ Stačilo by tedy tuto evidenci rozšířit o požadavky směrnice, které se týkají zveřejňování informací o skutečných majitelích. V důvodové zprávě k novele OZ se dočteme, že tato varianta by však nebyla způsobilá zajistit věrohodný přehled o svěřenských fondech, které působí na území České republiky. Směrnice pak také

¹⁵²Výčet těchto orgánů nalezneme v návrhu novelizovaného § 65d odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

¹⁵³Více HORN, Kryštof, Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 1, s.13.

¹⁵⁴Novela § 65e zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (sněmovní tisk číslo 642).

¹⁵⁵Novela § 1457 odst. 3 zákona č. 89/2012 (sněmovní tisk číslo 642).

¹⁵⁶Důvodová zpráva k novele OZ.

¹⁵⁷Tamtéž.

¹⁵⁸DUDÁK, Jan.....s.38.

nepředpokládá, že by registr svěřenských fondů byl veřejný. Směrnice nepočítá se zveřejňováním jakýchkoliv informací týkajících se svěřenských fondů, ale pouze zajišťuje přehled o konečných vlastnících svěřenských fondů.¹⁵⁹

Navrhována byla také varianta zavedení evidence svěřenských fondů, která by byla obdobná jako evidence smluv o manželském majetkovém právu a vedena Notářskou komorou České republiky. Z tohoto návrhu však sešlo, protože by toto řešení bylo příliš nákladné a zřízení zcela nové evidence by zatížilo státní rozpočet.¹⁶⁰ Přitom by toto řešení bylo efektivnější než řešení, které je navrhováno. Na jedné straně bychom vyhověli evropské směrnici, která vyžaduje registraci, a na straně druhé bychom tolik nezasahovali do soukromí osob.

Institut svěřenského fondu je institutem soukromého práva, který kombinuje prvky obligacních a věcně právních vztahů. Když připustíme registraci svěřenských fondů dle navrhované novely OZ, tak dle logiky úpravy bychom měli vytvořit registr všech soukromoprávních smluv.¹⁶¹ Návrh registrace svěřenských fondů zasahuje do soukromí a dle názoru Úřadu vlády se v podstatě znemožňuje využití svěřenských fondů rodinného typu, kde by bylo uloženo malé množství majetku.¹⁶² S registrem nesouhlasí ani Úřad pro ochranu osobních údajů s tvrzením, že za legitimní cíl pro zveřejnění osobních údajů nemůže být považováno usnadnění práce orgánům činným v trestním řízení.¹⁶³

Dle mého názoru navrhována novela OZ může vést k tomu, že konstitutivní zápisy svěřenských fondů mohou sloužit jako opatření proti praní špinavých peněz, ale také nemusí. Naopak by mohlo dojít k situaci, kdy citlivé informace z registru nebo statutů by mohly být zneužity. Navíc v důvodové zprávě k novele OZ se nedočteme, proč by právě registrace a konstitutivní zápis svěřenských fondů měly vést k opatření, která budou zneužívání fondů zabraňovat. Velkým nedostatkem svěřenských fondů je skutečnost, že se nezveřejňuje k určitému datu stav majetku ve svěřenském fondu, který byl však vyčleněn do fondu až po jeho založení.¹⁶⁴ Zmiňuje také, že novela OZ nezavádí požadavek obligatorní písemné formy s úředně ověřeným

¹⁵⁹Tamtéž.

¹⁶⁰Důvodová zpráva k novele OZ.

¹⁶¹ELIÁŠ, Karel a kol. *První novela NOZ očima Karla Eliáše a dalších civilistů* [online].Pravniradce.ihned.cz, 13. 3. 2015 [cit. 29. 2. 2015]. Dostupné na: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-63652820-prvni-novela-noz-ocima-karla-elias-e-a-dalsich-civilistu>>.

¹⁶²VÁLOVÁ, Irena. *Boj o svěřenské fondy v NOZ se mění v boj o charakter státu* [online].Česká justice.cz, 16. 1. 2015 [cit. 29. 2. 2015]. Dostupné na: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/01/boj-o-sverenske-fondy-v-noz-se-meni-v-boj-o-charakter-statu/>>.

¹⁶³Tamtéž.

¹⁶⁴Více HORN, Kryštof, Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 9-14.

podpisem pro případy zvyšování majetku ve fondu.¹⁶⁵ Novela OZ zavedení evidence svěřenských fondů s konstitutivními účinky přinese jen ulehčení případného vyšetřování a daňové kontroly.¹⁶⁶

6.2.2 Ostatní opatření proti praní špinavých peněz

Otázkou zůstává, zda by nepostačovala jiná řešení, která nám náš dosavadní právní řád nabízí, nebo která by mohla být zavedena do právní řádu, jenž by předcházela zneužívání svěřenských fondů bez jejich veřejné evidence a konstitutivního zápisu.

Majetek, jenž byl vyčleněn do svěřenského fondu a je jeho součástí může podléhat zápisu do veřejných seznamů nebo jiných evidencí. V takových to seznamech nebo evidencích je jako vlastník majetku zapsán svěřenský správce s poznámkou, že se jedná o svěřenského správce.¹⁶⁷ U Svěřenských fondů, jejichž součástí jsou nemovitosti, které jsou zapisovány do katastru nemovitostí je prolomen prvek anonymity svěřenských fondů.¹⁶⁸ Anonymita je oslabena z toho důvodu, že k zápisu svěřenského správce do katastru nemovitostí se zapisují i další údaje o svěřenském fondu. Těmito zapisovanými údaji jsou: údaje o svěřenském správcu, údaje o době trvání svěřenského fondu, označení svěřenského fondu, údaje o zakladateli atd.¹⁶⁹

Dalším opatřením, které zabráňuje praní špinavých peněz je zákon proti praní špinavých peněz č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu a také trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), který obsahuje skutkové podstaty trestných činů, které se vztahují na praní špinavých peněz.¹⁷⁰ Těmito skutkovými podstatami jsou Legalizace trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti.¹⁷¹ V současné době je v poslanecké sněmovně i návrh novely zákona, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, číslo sněmovního tisku 257 (7. volební období).¹⁷² Tento návrh zákona zajišťuje transpozici směrnice Evropského parlamentu a rady Evropy 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. V návrhu tohoto zákona je uvedeno, kdo je považován za skutečného majitele

¹⁶⁵Tamtéž.

¹⁶⁶Tamtéž.

¹⁶⁷§ 1456 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁶⁸EPPINGER, Aleš a Lukáš MACH. Svěřenský fond - najde si novinka místo v českém právním řádu? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2014, s. 18.

¹⁶⁹§ 15 odst. 2 vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí.

¹⁷⁰EPPINGER, Aleš a Lukáš MACH. Svěřenský fond - najde si novinka místo v českém právním řádu? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2014, s. 18.

¹⁷¹§ 216 a § 217 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷²Celý tex návrhu novely zákona dostupné na : <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORN9XSEVDCD>

svěřenského fondu. Je to fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv ve svěřenském fondu. Má se za to, že při splnění podmínek podle věty první skutečným majitelem je u svěřenského fondu : 1. zakladatel, 2. svěřenský správce, 3. obmyšlený, 4. osoby, v jejímž zájmu byl založen svěřenský fond nebo jiné uspořádání bez právní osobnosti, není-li určen obmyšlený, 5. osoby oprávněné k výkonu dohledu nad správou svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání bez právní osobnosti.¹⁷³ Návrh zákona v podstatě koresponduje se směrnicí.

Dalším z prostředků, který sice není upraven českým právním řádem, ale mohl by vést k opatření, jenž by zabraňoval zneužívání, je evidence správců svěřenských fondů. Z úprav právních řádů ostatních zemí vyplývá, že osoba svěřenského správce podléhá určitým kritériím. V České republice může tuto funkci vykonávat v podstatě kdokoliv. Sveřenským správcem může být každý svéprávný člověk. Právnícká osoba může být svěřenským správcem, stanoví-li tak zákon.¹⁷⁴ Žádné jiné požadavky stanoveny nejsou. Pro zabránění případného zneužívání fondů pro praní špinavých peněz by bylo vhodné omezit tento okruh možných správců.¹⁷⁵

¹⁷³Novela § 4 ods. 4 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu.

¹⁷⁴§ 1453 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁷⁵KOČÍ, Miloš. Trust- srovnávací studie. TICHÝ, Luboš, ed., RONOVSÁ, Kateřina, ed. a KOČÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. s. 231.

7 Svěřenský fond jako právnická osoba

Svěřenský fond není považován v českém právním řádu za právnickou osobu. Dle § 20 OZ je za právnickou osobu považován organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná.¹⁷⁶ Svěřenský fond tuto podmínku nespĺňuje a není tedy právnickou osobou, ačkoliv se v některých případech na svěřenský fond jako na právnickou osobu pohlíží. Svěřenský fond vystupuje jako quasi právní subjekt.¹⁷⁷ Pojetí právnické osoby v OZ je založeno na teorii fikce, ale sám Karel Eliáš řekl: „*Postač, bude-li právní osobnost tohoto útvaru bez pochybností zřejmá, tím se posouváme k teorii fikce s dílčími projevy teorie reality*“.¹⁷⁸

I když svěřenský fond není právnickou osobou, můžeme v dosavadní právní úpravě nalézt prvky, které jsou typické právě pro právnické osoby. Těmito prvky jsou označení svěřenského fondu a regulace statutu svěřenského fondu. Dle § 1450 svěřenský fond musí mít vlastní označení. Označení svěřenského fondu musí obsahovat slova svěřenský fond.¹⁷⁹ Požadavek na označení svěřenského fondu jako i potřeba úpravy statutu svěřenského fondu je specifická české právní úpravy. Tyto požadavky přibližují svěřenský fond právnické osobě, zejména nadacím a nadačnímu fondu.¹⁸⁰ Další znak, který přibližuje svěřenský fond právnické osobě je například majetková samostatnost. Na druhou stranu svěřenský fond nevykazuje některé pojmové znaky právnické osoby, které jsou typické pro teorii fikce, jako například: deliktní způsobilost, vnitřní organizace, sídlo právnické osoby atd.¹⁸¹

Novela OZ zavádí nová pravidla pro svěřenské fondy zejména konstitutivní zápis těchto fondů. Svěřenské fondy budou vznikat až zápisem do registru svěřenských fondů. Svěřenské fondy dle novely budou vznikat jako právnické osoby, zápisem do veřejného rejstříku. Registr svěřenských fondů bude obdobou obchodního rejstříku právnických osob. Svěřenskému fondu bude dokonce uděleno identifikační číslo.¹⁸² Změny, které novela OZ přináší, stále více přibližují svěřenský fond právnické osobě. Dosavadní, ale i nová úprava nahlíží na svěřenský fond jako na

¹⁷⁶§ 20 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁷⁷HOUFEK, Ivan.....

¹⁷⁸KOCÍ, Miloš. Trust- srovnávací studie. TICHÝ, Luboš, ed., RONOVSÁ, Kateřina, ed. a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. s. 206

¹⁷⁹§ 1450 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁸⁰SVETKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III, (§ 976 až 1474)*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1201.

¹⁸¹HAVEL, Bohumil. Právní osobnost (právní subjektivita) svěřenského fondu ve světle českého občanského zákoníku. In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 206.

¹⁸²Novela § 7 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

právníckou osobu. Zavedením registru svěřenských fondů se zkomplikuje využívání tohoto institutů a povede to k jeho faktické likvidaci.¹⁸³

¹⁸³VÁLOVÁ, Irena. *Boj o svěřenské fondy v NOZ se mění v boj o charakter státu* [online]. Česká justice.cz, 16. 1. 2015 [cit. 29. 2. 2015]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2015/01/boj-o-sverenske-fondy-v-noz-se-meni-v-boj-o-charakter-statu/> >

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda konstitutivní zápisy svěrenských fondů a zveřejňování statutů může být vhodným opatřením proti praní špinavých peněz.

Institut svěrenského fondu vychází z common law institutu trustu, jehož kořeny sahají daleko do historie anglického práva, i když autoři spatřují prvky trustu i v jiných historických institutech. Trust ve své prvotní podobě měl sloužit k uchování rodinného majetku. Anglosaský trust pomocí soudního systému equity byl schopen řešit problémy, které se s tímto institutem vyskytovaly. Tudíž ani v současném anglickém právu není považováno za nutné zapisovat a registrovat trusty.

S rozšiřováním trustů do systému s kontinentálními právními řády vystávalo mnoho problémů, které tyto právní řády byly nuceny vyřešit. Problémy pramenily především z výrazných rozdílností právních řádů common a civil law. Proto také anglosaský trust nebyl nikdy zcela pochopen kontinentálními právními řády.

Obavy ze zneužívání trustů panují v celé Evropě, i když dle mého názoru nemají velké opodstatnění. Domnívám se, že strach z těchto institutů vychází z jejich neznalosti a problémů z jejich transplantací.

Diskuze o zneužívání svěrenských fondů se rozpoutala i v České republice a mediální obraz českých svěrenských fondů byl touto diskuzí značně pošpiněn. Možná právě velká vlna kritiky dosavadní právní úpravy svěrenského fondu vedla k novelizování OZ a souvisejících zákonů. Novela OZ zavedla konstitutivní zápis svěrenských fondů do veřejného registru. Svěrenský fond i samotný trust je ve své podstatě smlouva a nikdo se nepotřebuje o její existenci dozvědět. Tuto skutečnost však zákonodárci nereflektovali v připravované novele. Navrhované řešení počítá se zveřejňováním některých informací týkající se svěrenského fondu. Zákonodárci v důvodové zprávě pak odkazovali na směrnice Evropské unie 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a považovali za důležité zavést mechanismy, které by měly efektivně bojovat s praním špinavých peněz a s dalším zneužíváním. Směrnice vyžaduje po členských státech, aby zavedly registr svěrenských fondů a obdobných uspořádání a registr skutečných vlastníků trustových struktur. Směrnice tedy má odstranit prvek anonymity, který je pro trusty v common law typický. V České republice však jeden registr svěrenských fondů již existuje, protože svěrenský fond se musí registrovat k dani z příjmu právnických osob a vytvoření zcela nového registru se jeví jako zbytečný krok.

Svěrenský fond je právní nástroj, který lze nepochybně zneužít stejně tak, jako lze zneužít i jiné právní nástroje. Pojetí vlastnictví ve svěrenském fondu spolu s prvkem anonymity, který je

v některých případech prolomen, však přímo neznamená, že bude docházet k jeho zneužívání a k praní špinavých peněz. V českém právním řádu máme i v současné době prostředky, které by měly sloužit k tomu, že případné protiprávní jednání bude odhaleno a potrestáno. K zajištění lepšího fungování svěřenských fondů a zároveň ke správné implementaci směrnice Evropské unie by měli zákonodárci zvážit tato opatření. Za prvé by měli zavést výše zmiňovaný seznam svěřenských správců a omezit rozsah osob, které mohou vykonávat funkci svěřenského správce. Za druhé objasnit problémy týkající se statutu svěřenského fondu a za třetí zřídit evidenci svěřenských fondů spravovanou notářskou komorou.¹⁸⁴

Svěřenský fond se za právnickou osobu nepovažuje s výjimkou některých právních oblastí, ale i v současné právní úpravě můžeme vidět mezi svěřenskými fondy a právnickými osobami jistou podobnost. Novela OZ zavedením konstitutivních zápisů svěřenských fondů posune charakter svěřenského fondu ještě více směrem k právnické osobě, zejména pak nadacím a nadačnímu fondu.

Zavedení konstitutivních zápisů a registrací s největší pravděpodobností nebude opatřením, které povede k ochraně proti praní špinavých peněz, ale bude opatřením, které povede k byrokratizaci a nadměrnému zatížení tohoto institutu svěřenského fondu.¹⁸⁵ Dle mého názoru je toto opatření nekoncepční a čeští zákonodárci by jej měli ještě zvážit.

Nicméně trendem po celém světě je, že právní systémy, pro které institut trustu není obvyklý, přistupují k nějaké formě registrace jak samotných trustů a trust- like institutů, tak i registraci správců, jako například ve Francii. Společným cílem těchto registrací je kontrola a dohled.

Nabízí se i úvaha, jestli celá diskuze o českých svěřenských fondech není tak trochu zbytečná s ohledem na ustanovení § 73 zákona č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Díky tomuto ustanovení si můžeme založit nejen svěřenský fond dle OZ, ale i trust podle práva common law. Můžeme tedy využít již fungujících institutů v jiných zemích, kde nejsou stanoveny takové podmínky jako v českém právním řádu.

¹⁸⁴Více HORN, Kryštof, Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 9-14.

¹⁸⁵EPPINGER, Aleš a Lukáš MACH. Svěřenský fond - najde si novinka místo v českém právním řádu? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2014, s. 18.

Seznam použité literatury

České odborné knihy a příspěvky ve sborníku:

- 1) BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1998, 280 s.
- 2) BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 196 s.
- 3) DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 228 s.
- 4) ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
- 5) HAVEL, Bohumil. Právní osobnost (právní subjektivita) svěřenského fondu ve světle českého občanského zákoníku. In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 203 – 206.
- 6) KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s.
- 7) KUKLÍK, Jan a Radim SELTENREICH. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vyd. Praha: Leges, 2011, 871 s.
- 8) RICHTER, Tomáš. *Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku*. In ŠTENGLOVÁ, Jitka (ed). *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 334 - 373.
- 9) SCHURR, Francesco. A, Lichtenštejnské Treuhanderschaft jako příklad fungujícího režimu trustu v oblasti občanského práva In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina, KOCÍ, Miloš (eds). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 153-177.
- 10) SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář*. 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, 544 s.
- 11) SVOBODA, Pavel. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxi, s. 382.
- 12) ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III, (§ 976 až 1474)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1328 s.

Cizojazyčné odborné knihy:

- 1) COOKE, Elizabeth. *Modern studies in Property Law*, Hart Publishing, 2003, 392 s.
- 2) CHRISTENCE, Henry. *International Estate Planning*. LexisNexis, 2012, 1756 s.
- 3) HARRIS, Jonathan. *The Hague Trusts Convention: Scope, Application and Preliminary Issues*. Bloomsbury Publishing, 2002. 544 s.
- 4) REID, Kenneth. KORTMANN, Sebastianus. HAYTON, David. FABER, Dennis. BIEMANS, Jan. *Towards an EU Directive on Protected Funds*, Kluwer Legal Publishers, 2009. 358 s.
- 5) MOFFAT, Graham. *Trusts Law: Text and Materials*. Cambridge University Press, 2005. 1055 s.
- 6) OECD (2011). *Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes: Peer Reviews Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Peer Reviews: Aruba 2011 Phase 1: Legal and Regulatory Framework*. OECD Publishing. 84 s.
- 7) SMITH, Lionel. *The Words of the Trust*, Cambridge University Press, 2013. 571 s.
- 8) VAN DER MERWE, C. G, DUPLESSIS, J. E. *Introduction to the law of South Africa*. Kluwer Law International, 2004. 550 s.

České odborné články:

- 1) DUDÁK, Jan. Svěřenský fond: staronový právní institut. *Právní rádce*. Praha: Economia, 2015, roč. 23, č. 7, s. 30 – 38.
- 2) EPPINGER, Aleš a Lukáš MACH. Svěřenský fond - najde si novinka místo v českém právním řádu? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2014, s. 14 - 19
- 3) HORN, Kryštof, Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 9 - 14
- 4) KOTRBOVÁ, Sylva. Svěřenský fond. In *Ad notam*. Praha: C.H.Beck, 2014, roč. 20, č. 5, s. 12-14.
- 5) PIHERA, Vlastimil: Nejpodivnější zvíře v lese – poznámky ke svěřenskému fondu. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 10, s. 278 – 282.
- 6) PIHERA, Vlastimil. Trust. Vybrané aspekty. In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 7, s 196-201.

Zahraníční odborné články:

- 1) AVINI, Avisheh. The Origins of the Modern English Trust Revisited. *Tulane Law Review*, 1996, roč. 70, s. 1139 - 1163.
- 2) BANAKAS, Stathis. Understanding Trust: A Comparative View of Property Rights in Europe. *Revista Para El Analisis Del Derecho*, 2006, roč. 323, č. 1, s. 1 - 9.
- 3) BECKER, Rainer. A Question of Trust - An Analysis and a Comparative Assessment of the New Quebec Trust, 1995, *Montreal: Institute of Comparative Law. McGill University*. Diplomová práce, 179 s.
- 4) BOLGÁR, Vera. Why No Trusts in the Civil Law? The *American Journal of Comparative Law*, 1953, roč. 2, č. 2, s. 204 - 219.
- 5) BRAUN, Alexandra. Trusts in the Draft Common Frame of Reference: The „best solution“ for Europe? *Cambridge Law Journal*, 2011, s. 327 - 352.
- 6) CLARRY, Daniel. Fiduciary Ownership and Trusts in a Comparative Perspective. *International & Comparative Law Quarterly*, 2014, roč. 63, č. 4, s. 901 - 933.
- 7) DYER, Adair. International Recognition and Adaptation of Trusts: The Influence of the Hague Convention. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1999, roč. 32, s. 989-1020.
- 8) FRENCH, Robert. Trust and Statutes. *Melbourne University Law Review*, 2015, roč. 2, s. 629-650.
- 9) GRETTON, George L. Trusts Without Equity. *International and Comparative Law Quarterly*, 2000, roč. 49, č. 3, s. 599 - 620.
- 10) SANDOR, Istvan. The Legal institution of the trust in the economy and law of eastern Europe countries. *European Scientific Journal*, 2015. s. 140 - 149
- 11) VAN RHEE, C. H. Trusts, Trust-like Concepts and Ius Commune. *European Review of Private Law*, 2000, roč. 8, č. 3, s. 453 - 462.
- 12) WANATABE, Hiroyuki. „Trusts without Equity“ and Prospects for the Introduction of Trusts into European Civil Law Systems. *The Quarterly Review of Corporation Law and Society*, 2010, roč. 26, s. 187 - 200.

Elektronické zdroje:

- 1) BÁLEK, Jiří. Rozhovor: Lenka Bradáčová - Chceme-li rychlejší trestní řízení, musíme udělat i nepopulární změny [online]. Právní prostor.cz, 11. 7 2014. Dostupné na: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/rozhovor-lenka-bradacova>>.
- 2) ČELADNÍK, Filip. *Svěrenský fond jako výsledek českého pokusu o právní transplantaci trustu: Zklamání jako dítě očekávání?* [online]. Dostupné na: <http://www.celadnik.com/sverensky_fond>.
- 3) DELORENZI, Dalila. *The new EU Anti- Money laundering legal Framework: the race has started again.* [online]. 25. 9. 2015. Dostupné na: <<http://eulawanalysis.blogspot.cz/2015/09/the-new-eu-anti-money-laundering-legal.html>>.
- 4) DRCHAL, Václav. *Čí je to majetek? Nič.* [online]. Euro.15.cz, 3. 3. 2014. Dostupné na: <<http://euro.e15.cz/archiv/ci-je-to-majetek-nici-1065816?tryMobileVersion=1>>.
- 5) DRCHAL, Václav. *Úpadek českých trustů* [online]. businessinfo.cz 29.9.2015. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/upadek-ceskych-trustu-69430.html>>.
- 6) ELIÁŠ, Karel a kol. *První novela NOZ očima Karla Eliáše a dalších civilistů* [online]. Pravníradce.ihned.cz, 13. 3. 2015. Dostupné na: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-63652820-prvni-novela-noz-ocima-karla-eliasa-a-dalsich-civilistu>>.
- 7) FRAJMAN, Daniel. *Registering Trusts in Quebec: New Rules* [online]. Spiegel Sohmer Blogue, 13. 6. 2014. Dostupné na : <<http://www.spiegelsohmer.com/blog/2014/06/13/registering-trusts-quebec-new-rules/>>.
- 8) HOUFEK, Ivan. *Trusty v rekodifikaci soukromého práva* [online]. bulletin-advokacie.cz, 11. 6. 2013. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/trusty-v-rekodifikaci-soukromeho-prava>>.
- 9) *How successful has the Hague Convention on Trusts been?*. In: Law Teacher [online]. [10. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.lawteacher.net/international-law/essays/school-of-law/how-successful-law-essay.phs>>.
- 10) Informace k registraci svěrenských fondů, Generální finanční ředitelství, č.j : 22438/14/7001-41000-010450, Dostupné na : <http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-sprava-dani-a-poplatku/Informace_k_registraci_sverenskych_fondu.PDF>.
- 11) KOESSLER, James. *Is there room for trust in civil law system? The French and Italian perspective.* In: [online]. Dostupné z: <<http://www.jameskoessler.com/wp-content/uploads/2012/08/Trust-in-Civil-Law.pdf>>.

- 12) KRETKOVÁ, Monika. *Svěřenský fond, vhodný nástroj pro praní špinavých peněz a daňových úniků?* [online].epravo.cz, 4. 2. 2014. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-vyhodny-nastroj-pro-prani-spinavych-penez-a-danovych-uniku-93558.html>>.
- 13) LUPOI, Maurizio. *Country report: Italy. The Columbia Law Journal of European Law* [online]. 2012, roč. 18. Dostupné na: <<http://www.cjel.net/wp-content/uploads/2012/08/CJEL-Trust-Law-Final1.pdf>>.
- 14) *Marvanová s Bradáčovou proti fondům, Polčák nevěří svým uším.*[online].ceskajustice.cz 25. 5. 2014. Dostupné na : <<http://www.ceska-justice.cz/2014/05/marvanova-s-bradacovou-proti-fondum-polcak-neveril-svym-usim/>>.
- 15) MATZNER, Jiří. *Kam se letos posunou svěřenské fondy.* [online]. pravniradce.ihned.cz 13. 1. 2015. Dostupné na: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-63375780-kam-se-letos-posunou-sverenske-fondy>>.
- 16) SANDOR, Istvan. *The different Places and Roles of the Trust in Business* [online]. Dostupné na: <<http://www.wbiworldconpro.com/uploads/malaysia-conference-2015-february/management/1422955902.pdf>>.
- 17) *Trusty a fiduciální služby,* [online] Offshorenews.cz, Dostupné na: <<http://offshorenews.cz/trusty-a-fiducialni-sluzby/>>.
- 18) VÁLOVÁ, Irena. *Boj o svěřenské fondy v NOZ se mění v boj o charakter státu* [online]. Česká justice.cz, 16. ledna 2015. Dostupné na: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/01/boj-o-sverenske-fondy-v-noz-se-meni-v-boj-o-charakter-statu/>>.

Právní předpisy:

- 1) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- 2) Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- 4) Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
- 5) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- 6) Zákon č. 589/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.
- 7) Zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů
- 8) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- 9) Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb. o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Sněmovní tisk číslo 642 (7. volební období)
- 10) Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- 11) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Úř. věst. L 141, 5. června 2015.
- 12) Convention of 1 July 1985 on the Law Applicable to Trusts and on their Recognition: Status table.
- 13) Draft Common Frame of Reference.
- 14) Civil Code of Quebec.
- 15) Trust Property Control Act 57 of 1988.

Ostatní zdroje:

- 1) Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb.
- 2) Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb. o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Shrnutí

Institut svěřenského fondu byl zaveden do našeho právního řádu zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem s účinností od 1. 1. 2014 v rámci tzv. rekodifikace soukromého práva. Institut svěřenského fondu nese prvky institutu trustu, což je institut, který pochází z práva common law.

Svěřenský fond vzniká vyčleněním vlastnictví majetku zakladatele a tento majetek je pak spravován svěřenským správcem, ale není vlastnictvím ani zakladatele, ani správce. S touto skutečností se pak spojují obavy v podobě zneužívání fondů pro účely praní špinavých peněz, daňové úniky či korupci, a to především z důvodu anonymity a nízké míry veřejnoprávního dohledu nad těmito fondy. V současné době je připravována novela OZ, podle které by se měly svěřenské fondy registrovat a to s konstitutivními účinky.

Tato práce má za cíl prozkoumat, zda registrace svěřenských fondů bude účinným opatřením proti praní špinavých peněz.

Summary

The concept of the Czech trust fund was introduced into the Czech legal system by the Act No.89/2012 Sb., Czech Civil Code. This Act came into force 1st January 2014 within the private law recodification. The Czech trust fund bears elements of the trust institute, which is a concept derived from common law.

The trust fund is established by a detachment of a part of the founder's property which is further taken care of by a trustee. This trust fund is no longer in the possession of the founder, nor in the possession of the trustee. This fact results in the fear of abuse of the funds for the purpose of money laundering, tax evasion and corruption, mainly because of the anonymity and low level of public surveillance over those funds. Currently, an amendment to the Czech Civil Code is being prepared. According to this amendment, the trust funds should be registered with constitutive effects.

The aim of this thesis is to explore, whether the registration of the trust funds will be an effective measure against money laundering.

Klíčová slova /Key words

Klíčová slova: trust, trust-like institut, svěřenský fond, registrace svěřenských fondů s konstitutivními účinky, zneužívání svěřenských fondů, opatření proti praní špinavých peněz, anonymita svěřenských fondů,

Key words: trust, trust-like concept, the trust fund, trust funds' registration with constitutive effects, abuse of the trust funds, measure against money laundering, the anonymity of the trust funds